

1200 сөз

ҚАЗАҚ СӨЗІ

+CD

ӘОЖ 811.512.122

КБЖ 81.2 Қаз

Т 93

*Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитетінің тапсырмасы
бойынша «Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың
2011-2020 жылдарға арналған бағдарламасы» аясында шығарылды.*

Т 93 **Қазақ сөзі. 1200 сөз. Оқу-әдістемелік құрал.** / Е.Тілешов, Л.Есбосынова, М.Дәрменова, Е.Шынтай, Д.Оспанова, Астана: Ш.Шаяхметов атындағы тілдерді дамытудың республикалық үйлестіру-әдістемелік орталығы, 2017. – 176 бет.

ISBN 978-601-7504-32-8

Бұл оқу-әдістемелік құрал қазақ тілінің жиі қолданылатын лексикалық минимумына негізделген. Қазақ тілін базалық деңгейде меңгеруге арналған оқу-әдістемелік құрал 1200 сөзді қамтитын 15 сабақтан тұрады. Оқу құралында сөздер мен сөз тіркестерін, сөйлем үлгілерін тақырыбына сәйкес мағынасы мен қолданылу аясына қарай дұрыс пайдаланудың тиімді тәсілдері ұсынылады. Оқу-әдістемелік құрал оқытушыларға, әдіскерлерге, тіл үйренушілерге арналған.

ӘОЖ 811.512.122

КБЖ 81.2 Қаз

ISBN 978-601-7504-32-8

© Ш.Шаяхметов атындағы тілдерді дамытудың
республикалық үйлестіру-әдістемелік орталығы, 2017

АҢДАТУ

Тіл үйреніп қана қоймай, сол тілде еркін сөйлеу үшін тіл үйренушінің сол тілдің лексикалық минимумын меңгеруі өте маңызды. Ал лексикалық минимум тілдегі күнделікті өмірде жиі қолданылатын сөздерден тұрады. 15 томдық қазақ тілінің түсіндірме сөздігіне қазақ тіліндегі 150 мыңнан астам сөз бен сөз тіркесі енгізілген. Танымал швед полиглоты Э.Гуннемарктың зерттеуінше, дұрыс іріктеліп алынған 400 сөз күнделікті қарым-қатынасқа қажетті сөздік қордың 90%-ын құрайды. Әрине, мәтінді оқып, түсіне білу үшін одан да көп сөз білу қажет, бірақ олардың көбі жиі қолданылмауы мүмкін. Сондықтан қазақ тілінде сөйлеп үйрену үшін лексикалық минимумға жататын 1200-1500 сөзді білу жеткілікті.

Кез келген тілді үйретуде сөздік қордың маңызы зор. Белгілі бір деңгейде сөздік қорды меңгергеннен кейін ғана сөздердің өзара байланысын – грамматиканы, стилистиканы игеруге болады.

Мамандар ондаған жылдардан бері лексикалық материалды меңгерту мәселесін зерделеп келеді. Алайда бұл мәселе әлі де болса өзектілігін жоя қойған жоқ. Ғылымдағы және әдістемедегі талдау тұжырымдары көрсеткендей, тіл үйренуде қажетті деңгейді жылдам меңгеру үшін тіл үйренудің оңтайлы бағыттарын дұрыс таңдап, лексикалық материал көлемін белгілеу керек. Ол күнделікті қатынас тілі болуы мүмкін, оқулықтарда, сонымен қатар, тілашарлар мен оқу құралдарында жеткілікті мөлшерде беріліп жүрген тақырып пен мазмұн болуы мүмкін.

Тіл үйрену ересек адамдар үшін белгілі уақыт пен еңбекті қажет етеді. Ересек адамның орташа есеппен 20 мыңға жуық белсенді сөздік қоры болуына қарамастан, статистикалық талдаулар мынадай көрсеткіштерді береді: 1) белсенді сөздік қордағы алғашқы 25 бірліктің 33%-ы күнделікті жазбаша тілде қолданылады; 2) алғашқы жүздігі ересектер мен студенттердің жазбаша жұмыс жасау барысындағы жағдайлардың 50%-ында қолданыс табады; 3) алғашқы мыңдығының 89%-ы күнделікті жазуда қолданылады. Бұл көрсеткіштерден аңғаратынымыз – ең жиі қолданылатын 1200 сөз тізбесі де күнделікті қарым-қатынас пен жазуға негізделуі керектігі.

Белгілі бір тілді үйрену, оның сөздік қорын меңгеру сол тілде сөйлейтін халық өкілдерімен, сол тіл қолданылатын ел тарихымен танысу ісімен қатар жүретіні сөзсіз. Сол себепті «Қазақ сөзін» пайдалану қазақ халқын тануға мүмкіндік береді. Ал елтанымдық материалдар қоғамға терең бойлап, тілді меңгеру үдерісін жылдамдатады.

Тіл – табиғи құбылыс. Қоғамдағы, сол тіл өмір сүріп жатқан ортадағы әрбір өзгеріс пен құбылыс тілде көрініс табады. Яғни бір кездері белсенді түрде қолданыста болған сөздер заман талабымен, ғылым-білімнің дамуымен келген сөздерге өз орнын беріп, өзі пассив қабатқа ауысып отырады.

Бұдан бұрын шыққан «Қазақ сөзінде» (137 сөз, 500 сөз, 900 сөз) берілген лексика-грамматикалық мазмұнның тікелей жалғасы болып саналатын бұл оқу-әдістемелік құралға тілімізде ең жиі кездесетін 1200 сөздің 900-1200 аралығын толықтыратын 300 сөз іріктеліп алынды.

«Қазақ сөзі. 1200 сөз» оқу-әдістемелік құралының құрылымдық ерекшелігіне келер болсақ, құрал тақырыптық және танымдық мазмұндағы мәтіндерден, жағдаяттық диалогтерден құралған. Ондағы мақсат тіл үйренушіге тілдік қарым-қатынас үлгісін көрсетіп, талқылауға, өз ойын жеткізуге, керекті сөздерді таңдай білуге үйрету екендігі белгілі. Бұл тіл үйренуші үшін де, тілді үйретуші үшін де тиімді. Оқу құралында берілген мәтіндер арқылы жаңа сөздердің мағынасы ашылып, қызметі айқындалады. Сонымен бірге, тіл үйренуші жаңа сөздердің тура және ауыспалы мағынада қолданылу немесе тұрақты тіркестер түзудегі рөлін аңғарады.

Бұл құралда берілген тақырыптық тіркестер, сөздер мен сөйлемдердің барлығы қазақ тіліндегі қолданылу жиілігі бойынша іріктеліп алынды. Сабақтарда грамматикалық тапсырмалармен қатар практикалық тапсырмалар берілген. Сол арқылы лексикалық сөздік қорды арттыруға, сөйлеу дағдысын қалыптастыруға жол ашылады.

Барлық сабақтар үшін белгілі бір тапсырма түрлері таңдалып алынды. Мысалы, сабақтардың барлығында сәйкестендіру және өз бетімен аудару, бекіту тапсырмалары берілген. Оқытушы сол тапсырмаларды орындата отырып, сабақтардың грамматикалық мәнін түсіндіреді және жүктемені меңгеру жолы жеңілдейді. Оқу құралдарында берілген сабақтардағы түсіндірме тұстары тіл үйренушінің жеке жұмыс жасауына тиімді болып келеді. Себебі сол түсіндірме сәттері арқылы сабақтар берілген шектеулі сөздерді ғана меңгеріп қоймай, жаңа сөздерді жасау, тіркес құру жолдары тақырыпқа сай әрі жеңіл түрде түсіндіріліп, соған орай тапсырмалар да беріліп отырады. Оқу құралында берілген осы сынды әдістер тіл үйретуде ұтымды болады деген сенімдеміз.

Бұл оқу-әдістемелік құрал тіл үйрену мен үйрету процесінде қолданылуға тиісті жалғыз құрал демесек те, басқаша бағытта, өзіндік ерекшеліктерімен жазылған еңбек өз қолданушысына бағыт сілтеп, тіл үйренушіні мақсатына жеткізеді деген үміттеміз.

Авторлар

I сабақ

ТІЛ ҮЙРЕНУ ДЕ ӨНЕР

1. Диалогті оқыңыз.

- Сәлем! **Жағдайың** қалай?
- Сәлем, жақсы. Өзің қалайсың?
- Жақсымын! Қазақ тілі курсына барып жүрсің бе?
- Иә, аптасына 3 рет барамын.
- Ал мен ағылшын тілі мен испан тілін үйреніп жүрмін. Сен қандай тілдерді білесің?
- Мен орыс, түрік тілдерін білемін.
- Сен қазақша **еркін** сөйлейсің! Қалай үйрендің?
- Курсқа бардым, қазақша музыка тыңдадым. Қазақстандық достарыммен қазақша сөйлестім. Ал өзің қазақ тілін не үшін үйрендің?
- Қазақстанда жұмыс істеу үшін қазақ тілін білуім керек. Сол үшін үйрендім.

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Сіз қандай тілдерді білесіз?
2. Сіз қазақ тілін не үшін үйреніп жүрсіз?

.....

.....

.....

В казахском языке суффиксы **-лық, -лік, -дық, -дік** добавляются к названиям стран и образуют название населения, жителей страны. Например: **Америка – американ-дық (американец)**

Суффиксы **-ша, -ше** добавляются к названиям национальности и выполняют роль предлогов **по** и **на**. Например: **Неміс – немісше (на немецком/по-немецки)**

Қазақстан <i>Казахстан</i>	қазақстандық <i>казахстанец</i>	қазақ <i>казахский</i> <i>казах</i>	қазақша <i>на казахском</i> <i>по-казахски</i>
Ұлыбритания	британдық	ағылшын	ағылшынша
Қытай	қытайлық	қытай	қытайша
Жапония	жапондық	жапон	жапонша
Ресей	ресейлік	орыс	орысша

Германия	германиялық	неміс	немісше
Түркия	түркиялық	түрік	түрікше
Өзбекстан	өзбекстандық	өзбек	өзбекше
Әзірбайжан	әзірбайжандық	әзірбайжан	әзірбайжанша
Қырғызстан	қырғызстандық	қырғыз	қырғызша

2. Кестені пайдаланып, үлгі бойынша сөйлем құраңыз.

Үлгі: Мен қазақстандықпын. **Ұлым** – қазақ. Мен қазақша сөйлеймін.

Я казахстанец. Я по национальности казах. Я разговариваю на казахском.

.....

.....

.....

3. Мәтінді оқыңыз.

Танымал полиглоттар

• Полиглот болу үшін ең азы 10 тіл білу керек. **Сенесіз** бе, Эстония елінің полиглоты Пент Нурмекунд 80 тіл біледі.

- Шығыс **ғалымы** әл-Фараби шамамен 70 тіл білді.
- Ресейлік Евгений Чернявский 45 тілге аударды және 20 тілде еркін сөйлейді.
- Финляндиялық Арво Ютилайнен 50 тілге аударды.
- Британдық Дональд Кенрик 60 тілге аударды екен. Оның ішінде 30 тілде еркін сөйлейді. Ал сіз неше тіл білесіз?

Поясняем некоторые моменты

С помощью суффиксов -лық/-лік (-дық/дік, -тық/-тік) образуются слова соответствующие окончаниям -ский, -ный в русском языке.

4. Тапсырманы үлгі бойынша орындаңыз.

Үлгі: *Химия/реакция – Химиялық реакция*

1. Классика/музыка
2. Романтика/фильм
3. Медицина/көмек
4. Психология/тест
5. Компьютер/бағдарлама
6. Музыка/білім
7. Практика/жұмыс
8. Теория/тапсырма
9. Экономика/жағдай
10. Республика/орталық
11. Спорт/киім
12. Техника/құжат
13. Магистр/диссертация
14. Инновация/технологиялар
15. **Мемлекет**/тіл
16. Қала/емхана
17. Ұлт/киім

5. Диалогті оқыңыз.

- Сәуле, бүгін қазақ тілі сабағы қалай өтті?
- Практикалық жұмыс орындадық. Өте жақсы өтті.
- Үйге қандай тапсырма берді?
- Грамматикалық және лексикалық тапсырма берді.
- Нешінші бетте?
- Он бесінші бетте.

* * *

- Сәлеметсіз бе? Иә, қандай сұрағыңыз бар?
- Ағылшын тілі курсы қай күндері болады?
- Курс дүйсенбі, сәрсенбі, жұма күндері болады.
- Рақмет, мен тағы хабарласамын.

* * *

- Әлия, «айналайын» сөзінің **мағынасы** қандай?
- Жақсы сөз ғой. Оны қайдан естідің?
- Бүгін автобуста бір әжеге орын бердім. Сол кісі айтты. Бірақ мен **түсінбедім**.

Ол сөзді не үшін айтты?

- Себебі ол саған риза болды және рақмет айтты.

6. Қазақ және орыс тілінде берілген сөйлемдерді нөмірлері бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Арабский язык – один из самых сложных языков в мире.
2. У тебя есть казахско-русский словарь?
3. Японские ученые приехали в Казахстан.
4. Я астанчанин.
5. Он свободно разговаривает на английском.
6. Я знаю только простые слова.
7. Это – хорошая мысль.
8. Что означает ваше имя?

- ☐ Мен астаналықпын.
- ☐ Сенде қазақша-орысша **сөздік** бар ма?
- ☐ Ол ағылшын тілінде еркін сөйлейді.
- ☐ Мен **қарапайым** сөздерді ғана білемін.
- ☐ Араб тілі – әлемдегі **ең** қиын тілдердің **бірі**.
- ☐ Бұл – жақсы **ой**.
- ☐ Сіздің **есіміңіздің** мағынасы қандай?
- ☐ Қазақстанға жапониялық ғалымдар келді.

7. Мәтінді оқыңыз.

Қазақ тілі – болашақтың тілі

Қазақ тілі – Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі. Қазір әлем **бойынша** қазақ тілінде 16 миллионға жуық адам сөйлейді. Оның шамамен 2 миллионы басқа

ұлттар: түрік, өзбек, әзірбайжан, қырғыз, татар, неміс, орыс. Сонымен қатар, әлем **әдебиеті** қазақ тіліне аударылды.

Қазақ тілі – әлемдегі ең таза, **бай** тілдердің бірі. Қазір қазақ тілі – **ғылым** мен инновацияның тілі. Қазақ тілі – болашақтың тілі.

Сұрақтарға жауап беріңіз

1. Қазақ тілінде қанша адам сөйлейді?

.....

2. Мәтінде қандай ұлттар туралы айтылды?

.....

3. Қазақ тілі қандай тіл?

.....

8. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Айгүлдің жағдайы жақсы.

.....

2. Ол ғылым туралы ой айтты.

.....

3. Әрқашан қарапайым бол!

.....

4. Тіл үйрену – өнер.

.....

5. Мені түсіндің бе?

.....

9. Мәтінді оқыңыз.

Менің есімім – Инесса. Менің есімім итальян тілінде. Себебі менің әжем итальяндық. Бірақ мен аргентиналықпын және Мендозада тұрамын. Мендоза – үлкен қала.

Мен 21 жастамын. Университетте оқимын. Мамандығым – аудармашы. Сондықтан көп тіл білуім керек. Қазір қазақ тілін үйреніп жүрмін.

Менің бір қазақ досым бар. Есімі – Азат. Қазір Мендозада оқып жүр. Азат маған қазақ тілін үйретті. Ал мен оған испан тілін үйреттім.

10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Ты знаешь **значение** своего имени?
(Сен есіміңнің ... білесің бе?)

2. Я учу **государственный** язык.
(Мен ... тілді үйреніп жүрмін.)

3. Кто ты по **национальности**?
(Сенің ... қандай?)

4. Моя мама – **самый** добрый человек.
(Менің анам – ... мейірімді адам.)

5. Ты читал японскую **литературу**?
(Сен жапон ... оқыдың ба?)

6. Билл Гейтс – один из самых **богатых** людей в мире.
(Билл Гейтс – әлемдегі ең ... адамдардың бірі.)

7. Ученый занимается **наукой**.

(Ғалым ... айналысады.)

8. Мен саған ...

(Я тебе **верю**.)

9. Ол үш тілде ... сөйлейді.

(Он **свободно** говорит на трёх языках).

10. Я всё **поняла**.

(Мен бәрін ...)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

әдебиет	литература
әрқашан	всегда
бай	богатый
бойынша	по, согласно
ғалым	ученый
ғылым	наука
ең	самый
еркін	свободно (свободный), вольно (вольный)
есім	имя
жағдай	положение, ситуация, условие
қарапайым	обычный, простой
мағына	значение
мемлекет	государство
ой	мысль
өмір	жизнь
өнер	искусство
сену	верить
сөздік	словарь
танымал	известный
түсіну	понимать, осознавать
ұлт	нация, национальность

II сабақ

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕР

1. Диалогті оқыңыз.

- Сәлем, Айнұр!
- Сәлем, Айдар! Не істеп жатырсың?
- Мен интернеттен әлемдегі қызық ақпараттарды іздеп отырмын.
- Сен өзің үшін қандай ақпарат алдың?
- Интернеттің **тарихы** туралы ақпарат алдым.
- Интернет туралы не білдің?
- Интернет – әлемдегі компьютерлер мен серверлер **қоры**. Ол 1991 жылы АҚШ-та пайда болды.
- Қызық ақпарат екен. Жауабыңа рақмет!
- Жақсы. Сау бол!

2. Мәтінді оқыңыз.

WhatsApp дегеніміз не?

WhatsApp – смартфондарға **арналған әлеуметтік желі**. Ол iphone, android, blackberry, nokia сияқты платформаларда жұмыс істейді. Қазір адамдар whatsapp бағдарламасын **сөйлесу**, хабарласу, сурет, видео **бөлісу** үшін қолданып жүр.

Бұл бағдарламаны 2009 жылы Ян Кум мен Брайан Эктон жасады. Бағдарлама тез танымал болды.

Ресми ақпараттарға **сәйкес**, 2016 жылы WhatsApp-ты **қолданушылар** саны 1 миллиардқа жетті. Бұл бағдарлама Apple компаниясының дүкендерінде пайда болды. Ал 2014 жылы Facebook компаниясы WhatsApp-ты 19 млрд долларға сатып алды. Қазір WhatsApp-тың кәсіпкерлер мен ұйымдарға, банктер мен авиакомпанияларға арналған түрлері жасалып жатыр.

Берілген сұрақтарға жауап беріңіз.

1. WhatsApp туралы қандай жаңа ақпарат алдыңыз?

.....

2. Сіз WhatsApp бағдарламасын не үшін пайдаланып жүрсіз?

3. Қандай әлеуметтік желілерді қолданасыз?

Для образования формы **настоящего времени** используется 4 глагола: **отыр (сидеть); тұр (стоять); жатыр (лежать); жүр (идти, ходить)**, к которым прибавляются личные окончания.

Ты лежишь. – Сен жатырсың.

Вторая форма настоящего времени образуется при помощи основного и вспомогательных глаголов **отыр, тұр, жатыр, жүр**. От основного глагола отбрасывается последняя буква «у» и добавляются «-ып/-іп/-п», затем следует вспомогательный глагол с личным окончанием.

Ты пишешь. – Сен жазып жатырсың.

3. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Біз әлеуметтік желі арқылы сөйлесіп жатырмыз.

2. Сіз достарыңызбен интернет арқылы сөйлесіп жүрсіз бе?

3. Айбар интернеттен қызық фильм көріп жатыр.

4. Бұл ақпаратты қай сайттан көріп отырсыз?

5. Сен инстаграм желісін пайдаланып отырсың ба?

6. Ол интернет арқылы танымал болып жүр.

7. Ол суреттерді whatsapp арқылы жіберіп жатыр.

Прошедшее время

К корню глагола добавляются «-ды/ді», «-ты/ті» и личные окончания.

Ол келді – Он пришел

А отрицательная форма глагола образуется с помощью суффиксов
-ма/ме, -ба/бе, -па/-пе.

Ол келмеді – Он не пришел

4. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Бағдарламашы компьютерді **жөндеген жоқ**.

2. Айгүл интернет арқылы ағылшын тілін үйреніп жүр.

3. Студенттер электронды кітапхананы пайдаланады.

4. Сен бұл ақпаратты уикипедиядан алдың ба?

5. Мен бұл порталға **әлі** тіркелген жоқпын.

6. Асан кітаптың **көшірмесін** жасады.

7. Сен бұл видеоны қалай **жүктедің**?

5. Қазақ және орыс тілінде берілген сөйлемдерді нөмірлері бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Ты проверил свою электронною почту?
2. Его дети часто играют в компьютерные игры.
3. В каких социальных сетях ты сидишь?
4. Ты хотя бы знаешь пароль Wi-Fi?
5. Можешь еще раз отправить аудиозапись, твой голос не слышен.
6. У нас дома есть бесплатный вай-фай.
7. Он оставил запись на своей личной странице.
8. Я загрузил фотки с интернет страницы Дастана.

- ☐ Біздің үйде Wi-Fi бар.
- ☐ Аудиожазбаны тағы бір рет жібересің бе, **дауысың** естілмей тұр.
- ☐ Ол өзінің жеке парақшасында **жазба** қалдырды.
- ☐ Сен электронды поштанды **тексердің** бе?
- ☐ Оның балалары компьютерлік ойындарды жиі ойнайды.
- ☐ Мен суреттерді Дастанның интернет **парақшасынан** жүктедім.
- ☐ **Ең болмаса**, Wi-Fi-дың паролін білесің бе?
- ☐ Сіз қандай әлеуметтік желілерде отырсыз?

6. Берілген диалогті оқыңыз.

- Маған жаңа портал туралы кеңес бересіз бе?
- Әрине, қандай сұрағың бар?
- Бұл порталға қалай **тіркелдің**?
- Бірінші, порталға есімім мен нөмірімді жаздым. Сосын менің электронды поштама **тіркеу** нөмірін **жіберді**. Сол нөмір арқылы тіркелдім.
- Керек материалдарды тіркеуден кейін жүктедің бе?
- Иә, кейін өзіңнің логинің мен пароліңді жазасың. Саған портал туралы ақпаратты жіберейін, поштаның мекенжайы қандай?
- Рақмет! Менің поштам – aydana1993@mail.ru.
- Жіберіп жатырмын. Біз үшін ыңғайлы портал екен.
- Иә, мен фейсбуктағы жеке парақшамда бұл ақпаратпен бөлістім.

7. Диалогтегі жаңа сөздерді пайдаланып диалог құрыңыз.

8. Өткен шақта берілген сөйлемдерді осы шақта жазыңыз.

Үлгі: Ол автобуспен келді. – Ол автобуспен келе жатыр.

1. Жаңа суреттерді маған whatsapp арқылы жібердің бе?

.....

2. Оқушылар порталды жаңа форматта пайдаланды.

.....

3. Көрмеге Франциядан 15 адам келді.

.....

4. Ол менің дәптерімді тексерді.

.....

5. Ертең Астана қаласында мамандар онлайн семинар өткізді.

.....

6. Мен оған төлқұжат көшірмесін бердім.

7. Мен бұл сайтқа кеше тіркелдім.

8. Маған концерт ұнады. Әншінің дауысы әдемі екен.

9. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Он **загрузил** новое фото в Фейсбук.

(Ол фейсбукке жаңа сурет ...)

2. Он отправит мне свои документы через **электронную** почту.

(Ол маған өз құжаттарын ... арқылы жібереді.)

3. Ты **поделился** со мной?

(Сен менімен ...?)

4. Сделай **копию** этого письма, пожалуйста!

(Мына хаттың ... жасап берші!)

5. Он **ремонтировал** телефон моего друга.

(Ол менің досымның телефонын ...)

6. Facebook – самая популярная **социальная сеть** в мире.

(Facebook – әлемдегі ең танымал ...)

7. Я еще **не пользовался** этим телефоном.

(Мен бұл телефонды әлі ...)

8. Данияр **общается** с другом через whatsapp.
(Данияр досымен whatsapp арқылы ...)

9. Я **зарегистрировался** в инстаграм.
(Мен инстаграмға ...)

10. Он создал новую **страницу** в социальной сети фейсбук.
(Ол фейсбук әлеуметтік желісінде жаңа ... ашты.)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

арналу	посвящаться, предназначаться
әлеуметтік желі	социальная сеть
әлі	пока что, пока
бөлісу	поделиться
дауыс	голос
ең болмаса	хотя бы
жазба	запись
жөндеу	чинить; ремонтировать
жүктеу	скачать
жіберу	отправить
көшірме	копия, копировать; ксерить
қолдану	пользоваться
қолданушы	пользователь
қор	фонд, запас
парақша	страничка
сәйкес	в соответствии с, соответствующий
сөйлесу	разговаривать, общаться
тарих	история
тексеру	проверять
тіркелу	зарегистрироваться
тіркеу	регистрация

III сабақ

БІЛІМ

1. Диалогті оқыңыз.

- Менің балам ұлттық университетке грантқа **түсті!**
- Құтты болсын! Қандай факультетке түсті?
- Тарих факультетіне.
- Жаксы екен. Менің қызым да Еуразия ұлттық университетінде оқиды. Ол университетте тәжірибелі әрі білімді **оқытушылар** өте көп. Сенің ұлың қандай мамандыққа түсті?
- Тарих мамандығына түсті.
- Құттықтаймын! **Сәттілік** тілеймін!
- Рақмет!

2. Мәтінді оқып, тапсырмаларды орындаңыз.

Тұңғыш қазақ академигі

Қаныш Имантайұлы Сәтбаев – тұңғыш қазақ академигі. Ол 1899 жылы 12 сәуірде Баянауылда туған. Ауыл мектебінде және Павлодардың орыс-қазақ училищесінде оқыған. 1918 жылы Семей мұғалімдер семинариясын **бітірген**. Сосын Семейде педагогикалық курстарда мұғалім мамандығы бойынша жұмыс істеген, ал 1920 жылы халық судьясы болған. 1921 жылы Томск технологиялық институтында геология бөлімінің студенті болған.

1946 жылы 1 маусымда Қазақ Ғылым Академиясы ашылды. Қ.И. Сәтбаев осы академияның тұңғыш президенті және геология ғылымдары институтының директоры болған. Ол «қазақстандық геологтар мектебін» ашқан.

Қаныштың бір **ерекшелігі** – ол химикпен де, биологпен де, физикпен де, дәрігермен де, тарих маманымен де, филологпен де ғылыми тілде сөйлескен. Ол өте сымбатты, ұзын бойлы әрі қарапайым адам болған. 1947 жылы Ұлыбританияның экс премьер-министрі У. Черчилль қазақ ғалымы Қаныш Сәтбаевқа: «Барлық қазақтар сіз сияқты сымбатты және ұзын бойлы ма?» – **деген**. Оған академик: «О, жоқ, Черчилль мырза, қазақтардың ішінде ең аласасы – мен, менің халқым менен де биік», – деген екен.

3. Дұрыс жауабын белгілеңіз.

1. Қаныш Сәтбаев – тұңғыш қазақ дәрігері.
2. Ол өте қарапайым адам болған.
3. Сәтпаев У. Черчилльмен кездесті.
4. Ол 1920 жылы институтқа түскен.
5. Қаныш: «Менің халқым менен де биік», – деген.

Дұрыс Дұрыс емес

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

С помощью суффиксов -ған/-ген, -қан/-кен образуется **давно прошедшее время** глагола. Глагол + *ған/ген, -қан/кен* + **жіктік жалғау**

Мен бұл кітапты бұрын оқығанмын. – Я давно прочитал эту книгу.

Отрицательная форма глаголов в настоящем или прошедшем времени:

Глагол + *ған/-ген, -қан/-кен жоқ* + **жіктік жалғау**

в настоящем времени они присоединяются к глаголам **отыр, тұр, жатыр, жүр** (образуются формы: *отырған, тұрған, жатқан, жүрген*). Затем следует отрицание **жоқ**.

Сен айтқан жоқсың. – Ты не говорил.
Мен онда болмағанмын. – Я там не был.

4. Тапсырманы үлгі бойынша орындаңыз.

Үлгі: Мен 2 жыл бұрын Америкаға бардым. – Мен бұрын Америкаға барғанмын.

1. Ол кеше спорт клубына барды.

.....

2. Мен жаңа оқытушылармен таныстым.

.....

3. Әсем мектепті Алматы қаласынан бітірді.

4. Біз бұрын Ақтөбеде тұрдық.

5. Айгүл мәдени орындарға жиі барады.

6. Мен 15 жасымда Қарағандыға көшіп келдім.

Поясняем некоторые моменты

Суффикс **и** в словах *тарихи, мәдени, әдеби, ғылыми* соответствует окончаниям *-ский, -ный* в русском языке. Например: *тарих – история, тарихи – исторический; әдебиет – литература, әдеби – литературный, ғылым – наука, ғылыми – научный; мәдениет – культура, мәдени – культурный.*

5. Мәтінді оқыңыз.

Меломан

Мен бос уақытымда кітап оқимын. Мен фантастика, детектив жанрындағы роман, повестерді ұнатамын. Маған қазақ, ағылшын, жапон әдебиеті ұнайды. **Сүйікті** авторларым – Мағжан Жұмабаев, Артур Конан Дойл, Харуки Мураками. Кітаптың пайдасы көп. Ол – мәдениет.

Жалпы мен өзіме керек кітаптарды «Меломан» кітап дүкенінен **табамын**. Ал шетел авторларының кітаптарын интернеттен **істеймін**. Мен ай сайын міндетті түрде 2-3 кітап сатып аламын. Мен еліміздегі ең үлкен кітапханаларда болдым. Қазақстандағы ең бай кітап қоры – Қазақстан Республикасының ұлттық кітапханасында. Кітапханада шамамен 7 миллион кітап бар. Ол кітапханадан әдеби, тарихи, ғылыми кітаптар мен **оқулықтар** алып тұрамын. Мен болашақта әлемдегі ең үлкен кітапханаларға барамын. Америкадағы Конгресс кітапханасы – әлемдегі ең үлкен және ең әдемі кітапхана. Ол Вашингтонда орналасқан. Онда шамамен 155 миллион кітап бар. Бұл кітапхана жылына 1 миллион 700 мың **оқырман** қабылдайды. Менің **арманым** – сол оқырмандардың бірі болу.

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Әлемдегі ең үлкен кітапхана қайда орналасқан?

.....

2. «Ғылым ордасында» қанша кітап бар?

.....

3. Сіз кітап оқисыз ба?

.....

4. Қандай жанрлар ұнайды?

.....

Будущее и переходное настоящее время имеют одинаковый способ образования. Они различаются по контексту и временным выражениям.

Глагол + а, -е, -й + жіктік жалғау

Сен ертең барасың. – Ты поедешь завтра.

Сен білесің. – Ты знаешь.

Отрицательная форма будущего и переходного настоящего времени

глагол + -ма/-ме/-ба/-бе/-па/-пе + жіктік жалғау.

Сен ертең бармайсың. – Ты не поедешь завтра.

Сен білмейсің. – Ты не знаешь.

Переходное настоящее время используется в случае, когда говорится о действии, совершаемым обычно. Например:

Мен Астанада тұрамын. – Я живу в Астане.

Мен күн сайын тісімді тазалаймын. – Я каждый день чищу зубы.

6. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Мен әрқашан сен туралы ойлаймын.

.....

2. Арай әдетте кока-коланы көп ішпейді.

.....

3. Мен ғылыми кітапханаға жиі барамын.

.....

4. Мен ән айтамын, **би** билеймін.

.....

5. Самат таңертең сағат 7:00-де тұрады.

.....

6. Жазира 11-**сыныпта** оқиды.

.....

7. Мен қазақша ән тыңдаймын.

.....

8. Мен күн сайын жаттығу жасаймын.

.....

7. Сөздерді орналастырыңыз.

Болашақта

Мен ... Алматы қаласына барамын.

Келесі аптада

Ол бұл жылы емес, ... үйленеді.

2 айдан соң

Сен ... келесің бе?

Келесі жылы

Мен ... дәрігер боламын.

Келесі айда

Ардақ ... жұмысқа келмейді.

Жақында

Қазір дәрігерім еңбек демалысында,
сондықтан ... барамын.

Ертең

... «Ханшатырда» жаңа дүкен ашылады.

8. Диалогті оқыңыз.

- Әсет, сен нешінші сыныпта оқисың?
- Биыл 10-сыныпты бітірдім.
- Назарбаев **зияткерлік** мектебінде оқисың ба? Сабағың қалай?
- Иә, сабақ жақсы. Мен мектептегі **үздік** оқушылардың бірімін.
- Жарайсың! Жақсы оқы, айналайын.

* * *

- Сәлеметсіз бе? **Халықаралық** бағдарлама туралы айтасыз ба?
- Сәлеметсіз бе! Халықаралық бағдарлама бойынша Аустралияда, АҚШ-та, Германияда, Жапонияда, Кореяда гранттар бар. Бұл бағдарламаға **қатысу** үшін ағылшын тілін өте жақсы білуіңіз керек.
- Ол елдерде студенттер неше жыл оқиды?
- Бакалавр студенттері 4-5 жыл, магистранттар 3 жыл оқиды.
- Қай елде оқуға кеңес бересіз?
- Бұл елдерде білім деңгейі өте жоғары. Корея білім деңгейі бойынша **алғашқы** орында. Студенттер: «Жапонияда өте жақсы оқу технологиялары бар»,– дейді.
- Жарайды, рақмет!

* * *

- Оқуға құжат **тапсырдың** ба?
- Әлі тапсырған жоқпын.
- Қашан тапсырасың?
- Ол үшін Астанаға бару керек.
- Ата-анаңмен бірге барасың ба?
- Жоқ, Жанармен бірге барамын. Ол оқуын **жалғастырады**.
- О, жақсы екен! Сәттілік тілеймін!
- Рақмет!

9. Қазақ және орыс тілінде берілген сөйлемдерді нөмірлері бойынша сәйкестендіріңіз.

1. В этом университете работают известные ученые.
2. Ардак завтра будет сдавать тест по английскому языку.
3. Мой сын учится в 5 классе.
4. Он поступил в колледж в 2011 году.
5. Я часто хожу в библиотеку института.
6. Айгуль 3 года работала в детском саду.
7. Мы спустились вниз на лифте.
8. Он сказал: «Я не буду участвовать».

- ☐ Айгүл балабақшада 3 жыл жұмыс істеген.
- ☐ Ол: «Мен қатыспаймын», – деді.
- ☐ Менің ұлым 5-**сыныпта** оқиды.
- ☐ Ардақ ертең ағылшын тілінен тест тапсырады.
- ☐ Ол колледжге 2011 жылы түскен.
- ☐ Бұл университетте танымал ғалымдар жұмыс істейді.
- ☐ Мен институт кітапханасына жиі барамын.
- ☐ Біз төменге лифтімен түстік.

10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Моя **любимая** книга – «Мартин Иден».
(Менің ... кітабым – «Мартин Иден».)

-
2. В чем его **особенность**?
(Оның ... неде?)
-

3. Я вижу его в **первый** раз.

(Мен оны ... рет көріп тұрмын).

.....

4. В **следующем** году Самат пойдет в 6 класс.

(Самат ... жылы 6-сыныпқа барады.)

.....

5. Моя мечта – **поступить** в университет Назарбаев.

(Менің арманым – Назарбаев университетіне ...)

.....

6. Учителя будут участвовать в **международном** семинаре?

(Мұғалімдер ... семинарға қатыса ма?)

.....

7. Где ты его **нашел**?

(Сен оны қайдан ..?)

.....

8. В чем особенности этого **учебника**?

(Бұл ... ерекшелігі неде?)

.....

9. Ты **продолжешь** курс английского языка?

(Сен ағылшын тілі курсын ... ба?)

.....

10. Когда ты **закончил** школу?

(Сен қашан мектеп ..?)

.....

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

алғашқы	первый
арман	мечта
би	танец
бітіру	завершать, заканчивать
деу	сказать
ерекшелік	особенность
жалғастыру	продолжать; присоединять
зияткерлік	интеллектуальный, интеллектуальность
қатысу	участвовать
мәдениет	культура
оқулық	учебник
оқырман	читатель
оқытушы	преподаватель
сәттілік	удача
сүйікті	любимый
сынып	класс
табу	находить, обнаруживать
тапсыру	сдавать, поручать
тұңғыш	первый
түсу	спускаться, слезать; поступать; падать
үздік	с отличием, лучший, отличный
халықаралық	международный
іздеу	искать

IV сабақ

СПОРТ

1. Диалогті оқыңыз.

- Сәуле, сен қандай спорт түрімен шұғылданасың?
- Мен тенниске және бассейнге жиі барамын. Енді баскетболға барғым келіп жүр. Сен ше?
- Спорт өте пайдалы. Мен барлық спорт түрімен шұғылданғым келеді, бірақ уақытым жоқ.
- Мен футбол, хоккей, теннис, биатлон сияқты спорт **жарыстарын** теледидардан, интернеттен көремін. Ал сен футболдан Чемпиондар лигасын көресің бе?
- Әрине, футбол – менің сүйікті спортым.
- Қай командаға **жанкүйерсің**?
- Мен «Реал Мадрид» командасының жанкүйерімін. Биыл осы команда чемпион болды. Сен бұл матчты көрдің бе, менің командам **гол соқты**?
- Иә, көрдім. Ойыншылар өте жақсы ойнады. **Жеңіс** құтты болсын!

Сіз спортпен шұғылданасыз ба?

Қандай спорт түрі ұнайды?

.....

.....

.....

.....

Выражение желания и намерения:

К корню глагола добавляются суффиксы **-ғы/-гі, -қы/-кі** притяжательные окончания и вспомогательный глагол **келу** в нужном времени:

Менің спортпен айналысқым келеді. – Я хочу заниматься спортом.

Отрицательная форма образуется с помощью добавления суффиксов **-ма/-ме, -ба/-бе, -па/-пе** к вспомогательному глаголу **келу**:

Менің спортпен айналысқым келмейді. – Я не хочу заниматься спортом.

2. Тапсырманы үлгі бойынша орындаңыз.

Үлгі: Мен/Чемпиондар лигасын/көру. – *Менің Чемпиондар лигасын көргім келеді.*

1. Айдар/күреске/қатысу.

.....

2. Біз/чемпионатта/ойнау.

.....

3. Футбол матчын/қайтадан/көру.

.....

4. Сен/жүзуді/үйрену/ме?

.....

5. Ол/көкпар/ойынына/қатысу.

.....

6. Мен/тамақ/жеу.

.....

7. Сіз/ойнау/ме?

.....

8. Мен/Лондонға/бару.

.....

3. Мәтінді оқыңыз. Жаңа сөздерге назар аударыңыз.

Сау болғың келсе...

Спорт сөзінің мағынасы – **ойын**. Спорт – ол мәдениет. Спорт – ол интеллект. Спорт – ол **қозғалыс**. Спорт – ол күрес. Сау болғыңыз келсе, спортпен шұғылданыңыз.

Жаз – *велосипед тебу*, жүгіру, теннис, футбол сияқты спорт түрлерімен шұғылдануға ыңғайлы мезгіл. Спорт түрлерінің ішінде ең танымалы – футбол. Бұл ойынды әлемнің барлық елінде ойнайды. Сонымен қатар, баскетбол, волейбол, гольф, теннис және бадминтон да танымал ойындар. Бокс, гимнастика, *күрес*, жеңіл атлетикамен жылдың барлық мезгілдерінде айналысады. Соңғы жылдары жас қыздар мен әйелдер аэробикамен әуестеніп жүр. Аэробика адам денсаулығына жақсы көмектеседі.

Егер көп *қозғалғыңыз* келмесе, шахмат, дойбы, домино, тоғызқұмалақ ойнаңыз. Бұл ойындар адамға психологиялық көмек береді. Үнемі жаттығу жасаңыз. Жаттығудан кейін бірден тамақтанбаңыз. Біраз демалыңыз, су ішіңіз, душ қабылдаңыз. Үнемі көкөністер мен жемістер жеңіз. Егер спортпен айналысуға уақытыңыз болмаса, көп жаяу жүріңіз немесе жаттығу залына *жазылыңыз*.

Спортпен айналысу денсаулыққа өте пайдалы. *Ауырмау* үшін қай спорт түрін ұнатсаңыз, сонымен айналысыңыз!

Выражение условия:

К корню глагола добавляются суффиксы *-са/-се*+ личные окончания

Егер ... глагол + *са/-се*, ... глагол:

Егер сау болғың келсе, спортпен шұғылдан. – Если хочешь быть здоровым, занимайся спортом.

Егер сен бармасаң, мен барамын. – Если ты не пойдешь, то я пойду.

4. Сөйлем құраңыз.

Үлгі: *Егер ол жаттығу залына барғысы келсе, спорттық киім алсын.*

Егер ол ойынға қатысқысы келмесе, ...

.....
Егер сен спортпен шұғылданбасаң ...

.....
Егер мен спортшы болмасам, ...

.....

Егер біз жүзуді үйренбесек, ...

Егер сендер күн сайын жүгірмесендер, ...

Егер Әсел чемпионатта *жеңіске жетпесе*, ...

Егер толық болсаң, ...

5. Диалогті оқыңыз. Тапсырманы орындаңыз.

- Тез сауығу үшін спортпен шұғылданғым келеді.
- Сізге жеңіл жаттығулар жасау керек. Жаттығу залына жазылғыңыз келе ме?
- Иә, жазылғым келеді. Менің досым Айгүл де жаттықтырушы іздеп жүр.
- Ендеше, Айгүл де келсін. Бүрсігүні жаттығуды бастайық.
- Жақсы болды.
- Айтпақшы, жаттығу алдында тамақтанбаңыздар. Сосын міндетті түрде спорт киімімен келіңіздер.
- Жарайды. Келесі кездескенше!

Асты сызылған сөздерді орыс тіліне аударыңыз.

.....

.....

.....

.....

.....

Способы выражения глагола в повелительной форме:

Мен глагол -йын / -йін

Біз + а/е + йық / -йік

Повелительные слова 1 лица единственного числа переводится на русский как «давай я сделаю» или просто в будущем времени.

Мен айтайын. – Давай я скажу.

Сен айт. – Ты скажи.

Сендер + глагол -ыңдар / -іңдер

Сіз -ыңыз / -іңіз

Сіздер + ыңыздар / -іңіздер

Сіз айтыңыз. – Вы скажите.

Ол, олар + глагол + -сын / -сін

Ол айтсын – Пусть он скажет.

6. Мәтінді оқыңыз.

Танымал спортшылар туралы білесің бе?

Әлжан Жармұхамедов – қазақтың тұңғыш Олимпиада чемпионы. Баскетболшы 1944 жылы Оңтүстік Қазақстанда туған. Ол тоғыз **дүркін** КСРО чемпионы, үш дүркін Еуропа чемпионы болған. Ол 1972 жылы Мюнхенде Олимпиада чемпионы болды. Әлжан Мүсірбекұлының әкесі – қазақ, анасы – орыс. Ал бойы 208 см екен.

Қазақстандық шахматшы, гроссмейстер **Жансая Әбдімәлік** 6 жасында Алматыдағы чемпионатта жеңіске жетті. Шахматтан әлемнің үш дүркін чемпионы 11 жасында «халықаралық спорт **шебері**» болды. Жансаяның әкесі әрі **жаттықтырушысы** Данияр Әшіров: «Менің қызым өте ақылды және жақсы шахматшы», – дейді. Жансая шахматпен бірге жүзуді жақсы көреді. Ол қазір өз жасы бойынша (16 жасқа дейін) әлемде бірінші орында тұр.

Боксшы **Геннадий Головкин**ді бәріміз білеміз. Гена 35 жаста. Боксшы бүгінге дейін ешкімнен **жеңілмеген** және Қазақстанның 7 дүркін чемпионы болған. Ол өз карьерасында 34 рет жекпе-жекке шықты және бәрінде **жеңімпаз** болды. Оның отыз бірінде нокаутпен жеңіске жетті. Сол арқылы әлемге танымал болды. Халықаралық WBC және IBO, WBC титулдарын **қорғады**.

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Әлжан Жармұхамедов қандай спорт түрімен шұғылданған?

.....

2. Ол қай жылы чемпион болды?

.....

3. Жансая Әбдімәлік деген кім?

.....

4. Геннадий Головкин қалай танымал болды? WBC және IBO, WBC титулдары туралы не білесіз?

.....

Поясняем некоторые моменты

С помощью суффиксов **-шы/-ші** образуются названия профессий и соответствует суффиксам **-ник, -ист, -чик/-щик, -тель** в русском языке. Например, бокс – бокс-шы (боксер), ән – әнші (певец), би – биші (танцор), шахмат – шахматшы (шахматист), волейбол – волейболишы (волейболист), футбол – футболшы (футболист), ойын – ойыншы (игрок), оқу – оқушы (ученик), сурет – суретші (художник), жазу – жазушы (писатель) и т.д.

7. Қазақ және орыс тілінде берілген сөйлемдерді нөмірлері бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Сен велосипед тебуді үйренгің келе ме?
2. Көкпар – қазақ халқының танымал ұлттық ойындарының бірі.
3. Жаттықтырушы ойыншыларды жарысқа дайындады.
4. Біз кеше Қысқы универсиада жеңімпаздарын құттықтадық.
5. Егер дұрыс тамақтансаңыз, ауырмайсыз!
6. Мен жаттығу залына аптасына 3 рет барамын.
7. Егер жаттыққың келсе, жаттығу залына жазыл.
8. Ол – «Барселона» футбол клубының жанкүйері.

- ☐ Мы вчера поздравили победителей Зимней универсиады.
- ☐ Он – болельщик футбольного клуба «Барселона».
- ☐ Если будете правильно питаться, не будете болеть!
- ☐ Если хочешь тренироваться, записывайся в тренажерный зал.
- ☐ Я хожу в тренажерный зал 3 раза в неделю.
- ☐ Тренер готовил игроков к соревнованию.
- ☐ Көкпар – одна из популярных национальных игр казахского народа.
- ☐ Ты хочешь научиться ездить на велосипеде?

8. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Көзінді күннен қорғағың келсе, көзілдірік киіп жүр.

.....

2. Бұл – үлкен жеңіс!

.....

3. Атлеттер келесі жарысқа дайын.

.....

4. Ол – бұл істің шебері.

.....

5. Ешқашан ауырмаңыздар.

.....

6. Жеңімпаздарға гүл сыйлағым келеді.

.....

7. Қозғалма, басыңда бірдеңе тұр.

.....

8. Көп қозғалыс жасамаңыз.

.....

**9. Жаңа сөздерді пайдаланып сөйлемдерді аударыңыз.
Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.**

1. Игроки команды **одержали победу** в игре «Кокпар».

(«Барыс» командасының ойыншылары «Көкпар» ойынында ...)

.....

2. Криштиану Роналду **забил 560 голов** за всю свою карьеру.

(Криштину Роналду өз карьерасында барлығы 560 ...)

.....

3. Если ты будешь играть в нашей команде, мы **не проиграем**.

(Егер сен біздің командада ойнасаң, біз ...)

.....

4. Я **записалась** в волейбольную команду.

(Мен волейбол командасына ...)

.....

5. Поздравляем всех игроков **с победой!**

(Барлық ойыншыларды ... құттықтаймыз!)

.....

6. **На спортивной площадке** игроки встретились с болельщиками.

(... ойыншылар жанкүйерлермен кездесті.)

.....

7. Я буду **в тренажерном зале**.

(Мен ... боламын.)

.....

8. Он – **двукратный** чемпион мирового чемпионата по легкой атлетике.

(Ол – жеңіл атлетика бойынша әлем чемпионатының ... жеңімпазы.)

.....

9. Как **болельщики** встречали игроков команды «Реал Мадрид»?
(... «Реал Мадрид» командасын қалай қарсы алды?)

10. **Если** не хочешь ходить пешком, ездй на велосипеде.
(Егер жаяу жүргің келмесе, ...)

Сабактың жаңа сөздерімен танысыңыз.

ауыру	болеть
велосипед тебу	ездить на велосипеде
гол соғу	забивать гол
дайын	готовый, готов
егер	если
екі (үш) дүркін	двукратный (трехкратный)
жазылу	записываться
жанкүйер	болельщик
жарыс	соревнование
жаттықтырушы	тренер
жекпе-жек	поединок
жеңілу	проигрывать
жеңімпаз	победитель
жеңіс	победа
жеңіске жету	одержать победу
күрес	борьба
қозғалу	двигаться
қозғалыс	движение
қорғау	защищать
ойын	игра
сау	здоровый, здоров
шебер	мастер

V сабақ

ЕСТЕ САҚТАҢЫЗ!

1. Мәтінді оқыңыз.

Есте сақтаңыз!

Арабиямен Египетте адамдарға сол қолмен тамақ бермеңіз. Ол үшін сізге ренжуі мүмкін. Ал Сингапурда **қоғамдық** көлікте, қоғамдық орындарда **сағыз шайнасаңыз** және көшеде тамақ жесеңіз, **айыппұл** төлейсіз. Өйткені Сингапур – әлемдегі ең таза қалалардың бірі. Германияда темекіңізді **тастасаңыз**, сізге айыппұл **салады**. Әлемнің көп елдерінде балалардың жанында және көлікте **теmekі шегуге болмайды**. Біздің елімізде де қоғамдық орындарда темекі шегуге **тыйым салынған**. Сонымен қатар, Бельгия, Италия, Франция, Испанияда мерекелерде туған күнге хризантема гүлін сыйлауға болмайды. Ол үшін сізге ренжиді. Егер Африкада адамдарды суретке түсіргіңіз келсе, міндетті түрде рұқсат сұраңыз.

Қоғамдық орындарда не істеуге болмайды?

.....

.....

Глагол *быть* – *быть* может использоваться в значений «можно».

К основному глаголу в неопределённой форме добавляются окончания «-ға/-ге», затем следует глагол «**болады**». А в отрицательной форме используется глагол «**болмайды**» в значений «нельзя»:

Көруге болады – можно увидеть.

Кіруге болмайды – нельзя входить (вход воспрещен).

Запрещенный, запрещается – **тыйым салынған, тыйым салынады**
разрешенный, разрешается – **рұқсат етілген, рұқсат етіледі**

2. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Бұл жерге балаларға кіруге бола ма?

.....

2. Автобуска велосипедпен кіруге болмайды.

.....

3. **Қоқыс** тастауға болмайды.

4. Телефонмен сөйлесуге болмайды.

5. Заттарды қолмен **ұстауға** болмайды.

6. Киімдерді киіп көруге болады.

7. Мынаны қалай жасауға болады?

Поясняем некоторые моменты

В казахском языке слова **салу** и **сақтау** сочетаются с другими словами и употребляются в разных значениях. Например:

Салу: **тыйым салу** – запрещать, **айыппұл салу** – штрафовать, **сөз салу** – делать предложение девушке, **үй салу** – строить дом, **сурет салу** – рисовать;

Сақтау: **денсаулық сақтау** – здравоохранение, **тазалық сақтау** – соблюдать чистоту, **тыныштық сақтау** – соблюдать тишину, **есте сақтау** – запоминать.

3. Дұрыс жауабын жазыңыз.

Қандай қоғамдық орындарда жазылады?

Тыныштық сақтаңыздар!

Қоқыс тастамаңыз!

Темекі шегуге болмайды!

Балаларға кіруге болмайды!

Есікті жауып жүріңіздер.

Жануарларға тамақ бермеңіз!

Суретке түсірмеңіз!

Абайлаңыз, қауіпті!

Телефоныңызды **сөндіріңіз!**

Жол ережелерін есіңізде сақтаңыз!

Балмұздақ жеуге болмайды!

Чтобы выразить просьбу в казахском языке к глаголу в повелительной форме добавляются суффиксы-шы/-ші:

Айтшы/Айтыңызшы – Скажи, пожалуйста.
Ренжімеші/Ренжімеңізші – Не обижайся, пожалуйста.

4. Диалогтерді оқыңыз.

- Сәлем. Бүгін ауа райы қалай? Жылы киім алайын ба?
- Иә, аспан бұлтты. Маған 112 нөмірінен хат келді. Бүгін жаңбыр жауады. Қолшатырды **ұмытпашы!**
- Иә, жарайды. Сіз де жылы киініңіз!

* * *

- Сіз сабақта отырсыз, сағыз шайнамаңызшы!
- Кешіріңіз. Қоқыс **жәшігіне салуға** тастауға бола ма?
- Жарайды, енді қайталамаңыз.

* * *

- Есіңізде сақтаңыз, бұл жерде алкоголь сусындарын ішуге, темекі шегуге тыйым салынады.
- Ал мұнда телефон пайдалануға бола ма?
- Жок, телефоныңызды сөндіруді ұмытпаңыз.
- Жарайды.
- Бұл жерді **ластасаңыз** және **шемішке шақсаңыз**, айыппұл төлейсіз.
- Жарайды, тазалық сақтаймыз. Бұл жерде **маса** көп пе?
- Иә, бұл жердің табиғаты жақсы, бірақ кешке маса болады. Сондықтан кешке дейін жүрмеңіздер.

5. Тапсырманы үлгі бойынша орындаңыз.

Үлгі: *Сіз бармасаңыз, мен барайыншы.*

1. Мен әдейі істемедім, ренжіме ____ .
2. Хат қашан келді, уақытын есіңізге түсіріңіз ____ .
3. Өтініш, заттарды ұстама ____ .
4. Жел күшейіп жатыр, терезені жап ____ .

5. Осыны есіңізде сақтап жүр ____ .
6. Айжан, сағыз бер ____ .
7. Мына заттарды жәшікке сал ____ .
8. Саған бірдеңе айтайын ____ .

6. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. На юге Казахстана будет сильная жара до 43-45°C.
2. Не забудьте о моей просьбе, пожалуйста.
3. Соблюдайте тишину в библиотеке.
4. Она сильно обиделась на тебя.
5. В Астане усиление ветра до 20 м/с.
6. Здесь нельзя продавать алкогольные напитки.
7. Выключи телевизор, пожалуйста. Дети спят.
8. Ардак щелкает семечки.

- ☐ Ол саған қатты ренжіді.
- ☐ Кітапханада тыныштық сақтаңыздар.
- ☐ Бұл жерде алкоголь сусындарын сатуға болмайды.
- ☐ Ардақ шемішке шағып отыр.
- ☐ Қазақстанның оңтүстігінде 43-45°C дейін қатты ыстық болады.
- ☐ Менің өтінішім туралы ұмытпаңызшы.
- ☐ Өтініш, теледидарды сөндірші. Балалар ұйықтап жатыр.
- ☐ Астана қаласында желдің соғуы 20 м/с дейін жетеді.

Поясняем некоторые моменты

Слово **қатты** так же употребляется в значениях **сильный, громкий**, (сильно, громко). Например: **қатты жел** (сильный ветер), **қатты сөйлеу** (говорить громко).

7. Мәтінді оқыңыз.

Әлемде әр елдің табиғаты әртүрлі. Біз сізге табиғат туралы қызық ақпараттар айтамыз.

- Әлемде «А» деп аталатын жер бар. «А» – Швеция мен Норвегияда орналасқан ауылдың аты. Ол скандинавия тілінде, «өзен» мағынасын береді;
- Әлемдегі ең құрғақ жер Сахарада емес, Антарктидада орналасқан. Ол жерде суда, қар да жоқ. 2 миллион жылдан бері қар жаумаған;
- Теледидардан ауа райы болжамын алғашқы рет 1936 жылы 11 қарашада көрсеткен;
- Лондонда жаңбыр бейсенбі күндері жауады екен. Мұның себебі әлі анықталған жоқ;
- Әлемдегі ең жылы теңіз – Ақ теңіз. Оның температурасы жазда 35°C болады екен;
- Жер планетасында ең ыстық жер Иорданияда орналасқан. Ол жерде жылдың 330 күні ыстық болады;
- Верхоянск – ең суық жер. Ол жерде шамамен 1400 адам тұрады. 1892 жылы -70°C суық болған.

8. Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Өзіңіз тұратын қаланың табиғаты қандай?

.....

.....

2. Қазақстанның оңтүстігі мен солтүстігінде ауа райы қандай?

.....

.....

3. Батыс және Шығыс Қазақстанның табиғаты туралы жазыңыз.

.....

9. Тапсырманы үлгі бойынша орындаңыз.

Үлгі: Тыныштық сақтаңыздаршы, себебі адамдар демалып жатыр.

1. Төлқұжатыңызды ұмытпаңызшы, өйткені ...

.....

2. Бұл ғимаратқа кіруге тыйым салынған, себебі ...

.....

3. Емханада тазалық сақтаңыз, өйткені ...

.....

4. Менің балама балмұздақ сатып алмашы, себебі ...

.....

5. Жол ережелерін есіңізде сақтаңызшы, өйткені ...

.....

6. Сізге 5000 теңге айыппұл саламыз, себебі ...

.....

7. Витринадағы киімдерді ұстамаңызшы, себебі ...

.....

10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Вы должны **соблюдать** правила игры.

(Сіздің ойын ережелерін ... керек.)

.....

2. Нельзя **громко** смеяться в общественных местах.

(Қоғамдық орындарда ... күлуге болмайды.)

.....

3. На прошлой неделе был **сильный** мороз.

(Өткен аптада ... аяз болды.)

.....

4. Хорошо отдохнули в Боровом, но ребенка **покусали комары**.

(Бурабайда жақсы демалдық, бірақ баламды ...)

.....

5. Не **шелкай семечки!** Нельзя **засорять** природу.

(Шемішке ... Табиғатты ... болмайды.)

.....

6. Куда я **положил** документы?

(Мен құжаттарды қайда ..?)

.....

7. Пожалуйста, **держи** ребенка за руку.

(Баланың қолынан ...)

8. Немного отдохните, пожалуйста, вам нужен **покой**.

(Біраз демалыңызшы, сізге ... керек.)

9. Мой брат работает в акционерном **обществе** «ҚазМұнайГаз».

(Менің ағам «ҚазМұнайГаз» акционерлік ... жұмыс істейді.)

10. Лекарства нужно **хранить** в сухом и прохладном месте.

(Дәрілерді құрғақ және салқын жерде ... керек.)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

айыппұл	штраф
балмұздақ	мороженое
есте сақтау	запоминать
жәшік	ящик
қоғам	общество
қоқыс	мусор
ластау	загрязнять
маса	комар
сағыз шайнау	жевать жвачку
сақтау	хранить, беречь; соблюдать
салу	строить; ложить
сөндіру	выключать; тушить
тазалық	чистота
тастау	бросать
темекі шегу	курить, курение
түсіру	снимать (фото, фильм); выгружать
тыйым	запрет
тыныштық	тишина
ұмыту	забывать
ұстау	держать, хватать
шағу	щелкать; кусать
шөмішке	семечки

VI сабақ

ӨНЕР

1. Мәтінді оқыңыз.

Менің атым – Мадина. Мен 5 жастан бері би билеймін, ән айтамын. Қазір концерттерде ән айтып жүрмін. Өнерді жақсы көремін. Менің арманым – әнші болу. Мен Қазақ ұлттық өнер университетінің 1-курсында оқимын. Әннен басқа спортпен, **қолөнермен** айналысамын. Бос уақытымда балаларға киім **тігемін**. Анам кішкентай кезімде киім, көрпе, жастық тігуді үйреткен. Кейде сурет саламын. Барлық суретті қара **қарындашпен** саламын. Маған өнердің барлық түрі ұнайды.

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Қолөнер дегеніміз не?

.....

2. Мадина бос уақытында немен айналысады?

.....

3. Мадинаның арманы қандай?

.....

4. Сіздің қандай өнеріңіз бар?

.....

5. Сіз бос уақытыңызда немен айналысасыз?

.....

2. Диалогті оқыңыз. Асты сызылған сөздерге назар аударыңыз.

Театрда

А: – Сәлеметсіз бе? Сенбі күні спектакльге билет бар ма?

Б: – Қош келдіңіз! Әрине, бар. Сенбі күні Шекспирдің «Отелло» спектаклінің премьерасы болады.

А: – Жақсы. Ал басты рөлді кім ойнайды?

Б: – Басты рөлді театр актері Әділ Ахметов ойнайды.

А: – О, керемет! Бұл актер маған ұнайды. Барлық спектакльдерінде жақсы ойнайды.

Б: – Ендеше, міндетті түрде келіңіз! Спектакльден кейін өнер жұлдыздарынан **қолтаңба** аласыз.

А: – Жарайды. Екі билет бересіз бе? Анам да өнерді жақсы көреді. Анаммен бірге келемін.

Б: – Өте дұрыс. Міне, сіздің билетіңіз. Театрда кездескенше.

А: – Рақмет. Сау болыңыз!

Септіктер

Падежи

Септіктер	Сұрақтар	Жалғаулар	Мысал
Атау септігі	Кім?– Кто? Не? – Что?	–	әдемі көйлек
Ілік септігі	Кімнің? – Чей?	-ның/-нің -дың/-дің -тың/тің	Айгүлдің көйлегі
Барыс септігі	Кімге? – Кому? Неге? – Чему? Қайда? – Куда?	-ға/-ге -қа/ -ке -на/-не -а/-е	Айгүлдің үйіне барды
Табыс септігі	Кімді? – Кого? Нені? – Что?	-ды/-ді -ты/-ті -ны/-ні/-н	Айгүлдің үйін тапты
Жатыс септігі	Кімде? – У кого? Неде? – Где? Қайда? – Где? Қашан? – Когда?	-да/-де -та/-те -нда/-нде	Айгүлдің үйінде жатты
Шығыс септігі	Кімнен? – От кого? Неден? – От чего? Қайдан? – Откуда?	-дан/-ден -тан/-тен -нан/-нен	Айгүлдің үйінен шықты
Көмектес септігі	Кіммен? – С кем? Немен? – С чем?	-мен/-бен/-пен	Айгүлмен бірге көмектесті

3. Кестені пайдаланып, үлгі бойынша сөйлем құрап жазыңыз.

Үлгі: Мен / қала / емес / ауыл / тұру

Мен қалада емес, ауылда тұрамын.

1. сен / Астана / емес / Алматы / бару

2. ол / Лондон / келмеу

3. ол / Ермек / емес / Жазира / бірге / оқу

4. басты рөл / Абай / емес / Талғат / ойнау

5. біз / спектакль / емес / концерт / көру

6. олар / театр / емес / кинотеатр / бару

7. сен / Ержан / емес / Назым / көру

8. кітап / шкаф / ішінде / емес / үстел / үстінде / тұр

4. Берілген диалогті оқыңыз. Төмендегі тапсырманы орындаңыз.

Журналист: – Елге қош келдің, Димаш! Жеңісің құтты болсын!

Димаш: – Сәлеметсіз бе? Рақмет!

Журналист: – **Байқау** қалай өтті?

Димаш: – Байқау өте жоғары деңгейде өтті. Байқауға қатысқанымна қуаныштымын.

Журналист: – Димаш, өзің және отбасың туралы не айтасың?

Димаш: – Мен 1994 жылы 24 мамырда Ақтөбе қаласында тудым. Менің ата-анам – әнші. Інім және қарындасым бар. Өзім кішкентай кезімнен атам мен әжемнің үйінде **өстім**.

Журналист: – Қандай музыкалық **аспаптарда** ойнайсың?

Димаш: – Фортепианода ойнаймын, домбыра **тартамын**.

Журналист: – Сен жас композиторсың. Неше ән жаздың?

Димаш: – «Ұмытылмас күн», «Еркелетейін» **атты** әндердің, тағы шамамен 30 әннің авторымын.

Журналист: – Димаш, өнердегі мақсатың қандай?

Димаш: – Менің мақсатым – қазақ өнерін, қазақ елін әлемге таныстыру.

Журналист: – Керемет! Басқа қандай жоспарың бар? Фильмге түсуге **ұсыныстар** бар ма?

Димаш: – Фильмге ұсыныс жасаған, бірақ әлі дайын емеспін. 27 маусымда жеке концертімді беремін, шетелдерге гастрольге барамын. Қазақ мәдениетіне еңбек етемін.

Журналист: – Саған **шығармашылық** табыс тілейміз!

Дұрыс жауапты белгілеңіз.

1. Димаш 6 жасында фортепианода ойнады.
2. Байқау Димашқа ұнаған жоқ.
3. Димаш – жас композитор.
4. Ол шетелдің әндерін орындамайды.
5. Димаштың мақсаты – әлемге саяхат жасау.
6. Димаш 27 маусымда жеке концертін береді.

Дұрыс Дұрыс емес

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

5. Сөйлемдерді орыс тіліне аударып, көп нүктенің орнына тиісті жалғауларды қойып жазыңыз.

1. Олар мен... қонаққа шақырды.

.....

2. Кім... ұсынысы бар?

.....

3. Фестиваль Франция... өтеді.

.....

4. Марат кеше Алматы... келді.

.....

5. Дүкен... **ине** мен **жіп** сатып алдым.

.....

6. Айман театр... жанында тұрады.

.....

7. Ол Мадина... көрген жоқ.

.....

8. Қызыл көйлекті қызыл жіп... тігу керек.

.....

6. Мәтінді оқыңыз.

- «Амангелді» фильмі – қазақтың алғашқы **дыбысты** фильмі.
- «Оскарды» ең көп алған адам – Уолт Дисней. Ол 26 рет «Оскар» иегері болды.
- 1901 жылы Франция драма жанрында ең алғашқы фильмді түсірді.
- Алғашқы **түрлі-түсті** фильм 1930 жылы шыққан.
- 1927 жылы Голливудта «Уорнэр Бразерс» компаниясының алғашқы дыбысты фильмі «Джаз әншісі» **деп аталған.**

Берілген сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Сіздің сүйікті фильміңіз қандай? Сол туралы айтыңызшы.

.....

.....

2. «Джаз әншісі» фильмі туралы не білдіңіз?

.....

.....

3. Уолт Дисней туралы тағы не білесіз?

.....

.....

7. Диалогті оқыңыз.

Дина: – Сәлем, Арман! Ертеңге қандай жоспарың бар?

Арман: – Сәлем, Дина! Жоспарым жоқ. Қандай ұсынысың бар?

Дина: – Ертең өнер галереясына барамыз ба?

Дина: – Жарайды. Саған қандай суретшілер ұнайды?

Арман: – Маған Сальвадор Дали, Пабло Пикассо, Клод Моне ұнайды.

Дина: – Музейде классикалық композициялар бөлімі бар.

Арман: – Керемет! Сонда барайық. Ал сенің сүйікті суретшің кім?

Дина: – Маған Әбілхан Қастеевтің картиналары ұнайды. Оның **туындылары** Қазақстан және шетел музейлерінде бар. Ол танымал **ақын**, жазушылардың портреттерін де өте жақсы салады.

Арман: – Өте жақсы, онда музейде кездескенше!

Дина: – Жаксы. Сау бол!

8. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Какие жанры фильмов тебе нравятся?
2. В музее выставлены экспонаты казахской национальной культуры.
3. Какие таланты есть у Армана?
4. Домбыра – казахский национальный музыкальный инструмент.
5. Это произведение написал казахский поэт Абай.
6. Амре Кашаубаев 1925 году пел в Париже.
7. Дана вместе со снохой пошла на экскурсию в музей.
8. Дай мне свою ручку. Моя ручка не пишет.

Музейде қазақ ұлттық мәдениетінің экспонаттары қойылған.

Дана **жеңгесімен** бірге музейге экскурсияға кетті.

- ☐ Арманның қандай таланты бар?
- ☐ Әміре Қашаубаев Парижде ән айтты.
- ☐ Домбыра – қазақтың ұлттық музыкалық аспабы.
- ☐ Маған **қаламыңды** берші. Менің қаламым жазбай тұр.
- ☐ Саған қандай жанрдағы фильмдер ұнайды?
- ☐ Бұл туындыны қазақтың ақыны Абай жазды.

9. Берілген сөздерді көп нүктенің орнына қойып жазыңыз.

Үлгі: Жанар 2016 жылдан бері Алматыда тұрады.

арқылы, бұрын, туралы, үшін, дейін, бірге, сияқты, кейін

1. Гаухар Қанатпен ... саяхатқа шығады.

.....

2. Әкеммен телефон ... сөйлестім.

.....

3. Ғалымның тіл ... мақаласын оқыдым.

.....

4. Менің бойым 170 см-ге ... өсті.

.....

5. Мен дүкенге жаңа қалам сатып алу ... келдім.

.....

6. Жұмыстан ... кинотеатрға барамыз.

.....

7. Бұл жаңалықты ол сенен ... айтты.

.....

8. Бұл қарындаш бұрынғы қарындаш ... емес. Жақсы бояйды.

.....

**10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз.
Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.**

1. У тебя есть **иголка и нитка**?
(Сенде ... бар ма?)
.....
2. Этот художник рисует только **разноцветными карандашами**. Ты заметил?
(Бұл суретші суретті тек ... салады. Байқадың ба?)
.....
3. Алия занимается **рукоделием**.
(Әлия ... айналысады.)
.....
4. Он написал новое **произведение** под названием «Ана».
(Ол «Ана» атты жаңа ... жазды.)
.....
5. В чем особенности **творчества** этого писателя?
(Бұл жазушының ... қандай ерекшеліктері бар?)
.....
6. Это называется **искусством**.
(Бұл ... деп аталады.)
.....
7. Ты взяла **автограф** у звезд эстрады?
(Сен эстрада жұлдыздарынан ... алдың ба?)
.....
8. Желаю художникам **творческих успехов**!
(Суретшілерге ... табыс тілеймін!)
.....
9. На каких **музыкальных инструментах** ты играешь?
(Сен қандай ... ойнайсың?)
.....
10. Моя сестра работает швеей. Она научила меня **шить**.
(Менің апам тігінші. Ол маған ... үйретті.)
.....

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

ақын	поэт
аспап	инструмент
атты	под названием, по имени
байқау	конкурс; замечать
деп аталу	называться
дыбысты	звуковой
жеңге	сноха
жіп	нитка, веревка
ине	иголка
қалам	ручка
қарындаш	карандаш
қолөнер	рукоделие
қолтаңба	автограф
өсу	расти, вырастать
тарту	тянуть; играть на музыкальном инструменте
туынды	произведение
түрлі түсті	цветной
тігу	шить; пошив
ұсыныс	предложение
шығармашылық	творчество, творческий

VII сабақ

ЖҰМЫС

1. Мәтінді оқыңыз.

Сізге мамандығыңыз ұнай ма?

Ерсайын Ергенбаев: «Өмір тамаша!»

Мен үшін ең жақсы мамандық – фотограф болу. Үйлену тойында, мерекелерде адамдарды суретке түсіріп жүрмін. Өнер жұлдыздарына, актерлерге альбомдар дайындаймын. Мен үшін өмір суреттер сияқты түрлі түсті болуы керек.

Арман Досболов: «Адвокат болуды армандадым».

Бұрын адвокат болуды армандадым. Бірақ қазір ұлттық нейрохирургия орталығында дәрігермін. Бұл – өте жауапты мамандық. Біз адамдарды емдейміз, оларға **қызмет көрсетеміз** және көмектесеміз. Бұл жұмысым өзіме ұнайды.

Ахан Сатаев: «Жұмысым өте қызық!»

Режиссердің жұмысы өте қызық. Әлемдегі жаңа идеялар мен жаңалықтарды фильмде көрсету керек. Қазір адамдар әртүрлі жанрда кинолар түсіріп жүр. Мен де экшн фильм дайындап жатырмын. Танымал продюсерлермен, кино актерлерімен жұмыс істеп жүрмін. Қазіргі адамдар өз ісіне **нысық** болу керек.

Әйгерім Мақажан: «Еңбек ету керек!»

Менің мамандығым – журналист. Мен әртүрлі тақырыптарда мақалалар жазып жүрмін. Қазір телеарнаның жаңалықтар бөлімінде жұмыс істеймін. **Телеарна** көрермендері мені жақсы біледі. Үнемі **қолдап** жүреді. Менің ойымша, мақсатқа жету үшін еңбек ету керек.

Сергей Иванов: «Биіктікті жақсы көремін».

Кішкентай кезімнен автомобиль, мотоциклге қызықтым. Ұшқыш болу денсаулыққа зиян. Бірақ мен биіктікті жақсы көремін. Мамандықты дұрыс таңдаңыз, **сонда** ғана жұмыс істемейсіз. Армандарыңыз орындалсын!

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Сіздің жұмысыңыз өзіңізге ұнай ма?

.....

.....

2. Сіздің мамандығыңыз қандай?

.....

3. Сіздің арманыңыз орындалды ма?

.....

2. Мәтінді оқып, тапсырманы орындаңыз.

Билл Гейтстен кеңес

- ✓ Ісіңіздіерте бастаңыз.
- ✓ Адамдармен бірге жұмыс істеңіз. Ол бизнес үшін өте пайдалы.
- ✓ **Қателесуден** қорықпаңыз. Сол арқылы үйренесіз.
- ✓ Әр істе өзіңізге **сенімді** болыңыз.
- ✓ Ең үлкен **жетістік** – еліңе пайдалы іс жасау.
- ✓ Ешқашан **шаршамаңыз** және еңбекқор болыңыз. Билл Гейтс – әлемдегі ең бай адам, бірақ ол қазір де жұмыс істеп жүр.

Дұрыс жауабын белгілеңіз.

1. Істі жас кезден бастау керек.
2. Жұмысты жеке жасау керек.
3. Ісіңізде қате болмау керек.
4. Билл Гейтс ең бай адам, сол себепті ол қазір жұмыс істеп жүрген жоқ.
5. Ешқашан шаршама!

Дұрыс Дұрыс емес

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Тәуелдік жалғау

Притяжательные окончания

Притяжательные местоимения указывают, кому принадлежит предмет, о котором идет речь. Окончания добавляются в зависимости от твердости или мягкости слова:

Лицо	Окончания	Примеры
Менің	-ым/-ім, -м	жұмысым
Сенің	-ың/-ің, -ң	жұмысың
Сіздің	-ыңыз/-іңіз, -ңыз/-ңіз	жұмысыңыз
Оның	-сы/-сі, -ы/-і	жұмысы
Біздің	-ымыз/-іміз, -мыз/-міз	жұмысымыз
Сендердің	-ың/-ің, -ң	жұмыстарың
Сіздердің	-ыңыз/-іңіз, -ңыз/-ңіз	жұмыстарыңыз
Олардың	-сы/-сі, -ы/-і	жұмыстары

3. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

- Басқа **қате** жоқ па? Тексеріңізші!
- Сіздің жалақыңыз жоғары ма?
- Менің еңбек өтілім – 12 жыл.
- Менеджер лауазымына бос орын бар.
- Мен **сұхбаттасуға** келдім.
- Сіздің **басшыңыз** кім?
- Анықтамаға **мөр** басу керек пе?
- Мен келесі айда еңбек демалысына шығамын.

- ☐ Другой ошибки нет? Проверьте, пожалуйста!
- ☐ Мой стаж работы 12 лет.
- ☐ У вас высокая зарплата?
- ☐ Кто ваш начальник?
- ☐ Я в следующем месяце ухожу в отпуск.
- ☐ Нужно ли ставить печать на справке?
- ☐ Есть вакансия на должность менеджера.
- ☐ Я пришел на собеседование.

4. Диалогті оқыңыз.

- Сәлеметсіз бе? Менің аты-жөнім – Ғани Айдаров. Сұхбаттасуға келдім.
- Сәлеметсіз бе? Қош келдіңіз! Біздің жұмыс орнымыз – осы. Сіздің мамандығыңыз қандай?

- Рақмет. Менің мамандығым – мұғалім. Қазір ғылыммен айналысып жүрмін.
- Біздің институтымыздың ғылым бөлімінде басшы лауазымына бос орын бар. Сіз ғылым саласында қанша жыл еңбек еттіңіз?
- Менің еңбек өтілім – 12 жыл. Университетте оқытушы болдым.
- Қандай жетістіктеріңіз бар?
- Оқулықтар жаздым. Жас ғалымдарды дайындадым. Студенттерге тренингтер ұйымдастырып жүрмін.
- Керемет, тәжірибеңіз бар екен. Енді жұмысты бастау керек.
- Өте жақсы. Мен дайынмын. **Жұмысқа орналасу** үшін қандай құжаттар керек?
- Төлкұжатыңыз, **өмірбаяныңыз**, түйіндемеңіз, **еңбек кітапшаңыз**...
- Медициналық **анықтама** және мекенжай анықтамасы керек пе?
- Иә, керек. Құжаттарды маған бересіз. Жұмысты 1 маусымнан бастайсыз.
- Қуаныштымын!
- Сау болыңыз!
- Кездескенше!

Жұмысқа орналасу үшін қандай құжаттар керек?

.....

.....

5. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Менің ағам «ҚазМұнайГаз» акционерлік қоғамында жұмыс істейді.

.....

2. Сенің төлкұжатың бар ма?

.....

3. Еңбек демалысына шығу үшін басшыға **өтініш** жазып отырмын.

.....

4. Біздің жетістіктеріміз көп.

.....

5. Сіздің еңбек кітапшаңыз кадр бөлімінде.

.....

6. Олардың арманы көп.

.....

7. Директордың электронды мекенжайына хат жібердім.
-

6. Көп нүктенің орнына жалғауларды қойып жаз.

1. Сенің түйіндеме... қайда?
2. Ғалымның мақала... сайтқа шықты.
3. Асқардың медициналық анықтама... жоқ.
4. Мекеменің қызметкер... қызметтен кетті.
5. Сәуленің ана... зейнетке шықты.
6. Кешіріңіз, менің уақыт... жоқ.
7. Құжаттарға мекеменің мөр... керек.

7. Берілген сөйлемдерді мағынасына қарай орналастырыңыз.

*Армандарың орындалсын! Жолыңыз болсын! Құтты болсын!
Шақырғаныңыз үшін рақмет! Сәттілік!
Айтқаныңыз келсін! Құттықтағаныңыз үшін рақмет!*

1. Алматы қаласына іссапарға кетемін.
.....
2. Мен танымал әнші болуды армандаймын.
.....
3. Мен жұмысқа орналастым!
.....
4. Жаңа жұмысыңыз құтты болсын!
.....
5. Сізді кешкі асқа шақырамын.
.....
6. Мақсатыңызға жетіңіз!
.....
7. Ертең мемлекеттік тест тапсырамын.
.....

8. №4 тапсырмаға қарап диалог құрастырыңыз.

9. Жаңа сөздерді пайдаланып сөйлемдерді аударыңыз.
Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. У Дины много достижении. Она очень шустрая.
(Динаның ... көп. Ол өте ...)

2. Я боюсь высоты.

(Мен ... қорқамын.)

3. Ты отдал медицинскую справку?

(Сен ... бердің бе?)

4. Кто *поддерживает* мою идею?

(Менің идеямды кім ..?)

5. Я сегодня сильно устал.

(Мен бүгін қатты ...)

6. Айнұр работает в центре **обслуживания** населения.

(Айнұр халыққа ... орталығында жұмыс істейді?)

7. Мақсатқа жету үшін **еңбек ету** керек.

(Чтобы достичь цели нужно ...)

8. Вы написали **заявление** директору?

(Сіз директорға ... жаздыңыз ба?)

9. Я работаю на **телеканале** «Хабар».

(Мен «Хабар» ... жұмыс істеймін.)

10. – Я сегодня пойду **на собеседование**. – Желаю удачи!

(– Бүгін ... барамын. – Сәттілік тілеймін!)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

анықтама	справка
армандау	мечтать
басшы	начальник
биіктік	высота
еңбек кітапшасы	трудовая книжка
жетістік	достижение
жұмысқа орналасу	устроиваться на работу
қате	ошибка
қателесу	ошибаться
қолдау	поддерживать; поддержка
қызмет көрсету	обслуживать
мөр	печать
өмірбаян	автобиография
өтініш	заявление, просьба
пысық	шустрый, деловитый
сенімді	надежный, уверенный
сонда	тогда
сұхбаттасу	собеседование, интервьюировать
телеарна	телеканал
шаршау	уставать
іс	дело

VIII сабақ

ӘЛЕМ ҚЫЗЫҚТАРЫ

1. Мәтінді оқыңыз.

Сіз білесіз бе?

- ✓ Адам басындағы шаш 725 км-ге дейін жетеді.
- ✓ Еркектерге қарағанда әйелдер күніне 3 есе көп сөз айтады.
- ✓ Сахарада 1979 жылы қар жауған.
- ✓ Адамның көзі түстің он миллион түрінің ерекшелігін көреді.
- ✓ Әлем бойынша ең ұзын адам – Леонид Стадник. Ол Украинада **өмір сүреді**.
- ✓ Әлемдегі ең кәрі адам Қазақстанда тұрады.

Сіз бұл ақпараттарды бұрын білдіңіз бе?

Сіз қандай қызықты деректер білесіз?

.....

.....

Есть несколько универсальных способов образования прилагательных из тех, что нам уже известны.

Существительное +лы/-лі, -ды/-ді, -ты/-ті

білімді – образованный, көңілді – веселый, пайдалы – полезный

Существительное + сыз/-сіз (образуют отрицательные прилагательные)

білімсіз – необразованный, көңілсіз – грустный
пайдасыз – бесполезный

2. Сөйлемдерді қарама-қарсы мағынасында жазыңыз.

Үлгі: Мен пайдалы іспен айналысамын – Мен пайдасыз іспен айналыспаймын.

1. Мен сапалы заттар сатып алдым.

.....

2. Жауапты қызметкер жұмысқа ерте келеді.

3. Қолайсыз уақытта келдің.

4. Ол майлы тамақ жемесін.

5. Сіз мағынасыз әңгіме айтпаңыз.

6. Мейірімді болайықшы.

7. Kayinmi жерге бармаңыз.

8. Автобустағы орныңыз ыңғайлы болды ма?

9. Ардақ өте сабырлы екен.

3. Мәтінді оқып, тапсырманы орындаңыз.

Ең, ең, ең...

Акрит Йасуал әлем бойынша «ең жас дәрігер» атанды. Ол бес жасынан бастап анатомиямен айналысты. Ал жеті жасында ең алғашқы операциясын жасады. Қазір Акрит – медицина университетінің ең жас студенті. Ол рақтың дәрісін жасаумен айналысып жүр.

Гиннестің рекордтар кітабы бойынша Ким Унг Йонг әлемдегі ең ақылды адам болып табылады. Оның IQ-і – 210 пункт! Ким 3 жасында физика факультетінің студенті атанды және оны 6 жасында үздік бітірді. Ал 7 жасында оны маңызды қызметке жұмысқа шақырды. Ким 15 жасында білікті маман болды. Оның болашақта **ұлы** істер жасағысы келеді.

Дұрыс жауапты белгілеңіз.

1. Акрит Йасуал алты жасында операция жасады.
2. Ким 7 жасында жұмысқа орналасты.
3. Ким 3 жасында студент болды.
4. Акрит пен Ким Унг – **нашар** студенттер.
5. Ким Унг – әлемдегі ең жас дәрігер.
6. Ким Унг – ең ақылды адам.

Дұрыс Дұрыс емес

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

4. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Осторожно! Это – очень опасное место.
2. В игре Көкпар играют только сильные мужчины.
3. Абай Құнанбаев – великий поэт казахского народа.
4. В составе этого лекарства есть химические вещества. Это вредно для здоровья.
5. Смелый человек достигает цели.
6. Джеки Чан – самый лучший актер в мире.
7. Я люблю щедрых людей.
8. Оказывается, он очень слабый.

- ☐ Абай Құнанбаев – қазақ халқының ұлы ақыны.
- ☐ Мен **жомарт** адамдарды жақсы көремін.
- ☐ Көкпар ойынында тек **күшті** еркектер ойнайды.
- ☐ Бұл дәрінің құрамында химиялық заттар бар. Ол денсаулыққа зиян.
- ☐ Джеки Чан – әлемдегі ең үздік актер.
- ☐ Ол өте **әлсіз** екен.
- ☐ **Батыл** адам мақсатына жетеді.
- ☐ **Абайлаңыз!** Бұл – өте қауіпті жер.

5. Диалогті оқыңыз.

- Айнұр, сен маған не айтқын келді?
- Аа, кеше қызықты деректер туралы кітап оқыдым. Сен білесің бе, Шимпанзе-лердің ең сүйікті тағамы **құмырсқа** екен.

– Білмедім. Мен де қызықты дерек айтайын ба? Құмырсқалар шамамен миллион жыл бұрын пайда болды.

– Айтпақшы, Гиннестің рекордтар кітабы бойынша Гетти Грин Америкадағы ең бай және **сараң** әйел атанды.

– Ал дүниежүзіндегі ең **жылдам** жануар – гепард. Қызық ақпарат екен! Тағы да не білесің?

– Үлкен дельфин бір күнде 2 тонна тамақ жейді екен.

– Керемет! **Соңғы** деректерді білмейді екенмін. Рақмет саған!

– Оқасы жоқ, саған да ризамын!

Диалогтегі жаңа сөздерді пайдаланып сөйлем құраңыз.

Үлгі: Цезарь – оның ең сүйікті салаты.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Мағынасы сөйлемге сәйкес сөздерді жазыңыз.

Үлгі: Ол көп жұмыс істейді, ол еңбекқор.

1. Ардақ істі тез орындайды, ол ...

.....

2. Фестиваль бұрын өткен жоқ, бұл фестиваль ең ...

.....

3. Алина ешкімге ақша бермейді, ол ...

.....

4. Әлия **руқсатсыз** ешқайда бармайды, ол өте ...

.....

5. Мен мұндай көйлекті бұрын көрген жоқпын, бұл ...

.....

6. «Қазақ аруы» байқауы жылына бір рет болады, бұл ... байқау.

.....

7. Ол шахтада жұмыс істейді. Оның жұмысы ...

.....

Поясняем некоторые моменты

Бір-бірінің – друг друга, **бір-біріне** – друг другу, **бір-бірін** – друг друга, **бір-бірінен** – друг от друга, **бір-бірімен** – друг с другом.

7. Мәтінді оқып, тапсырманы орындаңыз.

«Томатина» фестивалі

Чили қаласында жыл сайын «томатина» фестивалі өтеді. Бұл – **ерекше** фестиваль. Оған 15 мыңнан астам адам қатысады. Олар **бір-біріне қызанақ лақтырады**. Фестивальден соң барлық алаң қып-қызыл болады. Ең алғашқы томатина фестивалі 1945 жылы болған. Сол жылы екі **саудагер** базарда **ұрысады** да, **ашулы** саудагер екіншісіне қызанақ лақтырады. Бұл мерекені испан халқы 70 жылдан бері **тойлайды**. Мереке уақытында Испанияға туристер көп келеді. Испанияның шығысында мерекеге 170 тонна қызанақ дайындалады. Адамдар ескі киімдерін киеді. Бұл ойын ақылсыз адамдардың ойынына ұқсайды. Бірақ өте көңілді әрі қызық ойын. Бұл ойын халықтың психологиясына, бір-бірімен жақсы сөйлесуіне, **сабырлы** болуына көп көмектеседі екен.

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Фестиваль не үшін ерекше?

.....

2. Бұл мерекені испан халқы қашаннан бері тойлайды?

3. Фестивальдің шығу тарихы қандай?

4. Ойын неге ақылсыз адамдардың ойынына ұқсайды?

5. Олар фестивальге қалай дайындалады?

В казахском языке усилительная степень прилагательного образуется с помощью усиления первого слога + п. Например:

қызыл - қып-қызыл (совершенно красный)

жасыл - жап-жасыл (совершенно зеленый)

Исключения: ақ – аппақ (белый-пребелый)
көк – көкпеңбек (синий-пресиний).

8. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Көйлектің түсі жап-жасыл.

2. Менің ойымша, Серік – күшті әрі батыл адам.

3. Оның тістері аппақ.

4. Біз бір-бірімізді жақсы көреміз.

5. Айдар қорқақ жігіт емес.

6. Мына бөлме жарық емес, керісінше, қап-қараңғы.

.....

7. Айнұр кіп-кішкентай қыз екен.

.....

8. Егер дұрыс тамақтанбасаңыз, әлсіз боласыз.

.....

9. Абай мен Айдос бір-біріне көмектесті.

.....

10. Сабырлы болыңыз. Ашулы адам ештеңе істей алмайды.

.....

9. Жаңа сөздерді пайдаланып диалог құрыңыз.

10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Мы искали самые важные **факты** для сюжета этого фильма.

(Біз бұл фильмнің сюжеті үшін ең маңызды ... іздедік.)

.....

2. Отец Досжана не был скупым, наоборот он был **щедрым** человеком.

(Досжанның әкесі сараң емес, керісінше ...адам болды.)

.....

3. Самат умный, но очень **трусливый**.

(Самат ақылды, бірақ өте ...)

.....

4. На этой выставке художники выставили **особенные** произведения.

(Суретшілер бұл көрмеге ... туындыларды қойды.)

.....

5. Они хорошо **понимают друг друга**.

(Олар ... жақсы түсінеді.)

.....

6. Айгуль и Айнур похожи **друг на друга**, нет различия.

(Айгүл мен Айнұр ... ұқсайды, ешқандай ... жоқ.)

.....

7. В **последнее** время он много ест жирную пищу.

(... уақытта ол майлы тамақты көп жеп жүр.)

.....

8. Самые большие **муравьи** в мире **живут** на африканском континенте.

(Әлемдегі ең үлкен ... африка континентінде ...)

.....

9. **Осторожно**, светофор показывает красный цвет!

(... , бағдаршам қызыл түсті көрсетіп тұр!)

.....

10. **Торговцы** на базаре продают помидоры.

(... базарда қызанақ сатып тұр.)

.....

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

абайлаңыз	осторожно, остерегайтесь
ашулы	злой
әлсіз	слабый, бессильный
батыл	смелый (смело)
дерек	факт, данные
ерекше	особенный, необычный
жомарт	щедрый
жылдам	быстрый, быстро
күшті	сильный
қауіпті	опасный, опасно
қорқак	трус, трусливый
құмырска	муравей
қызанақ	помидор
лақтыру	кидать, бросать
нашар	плохой, слабый
рұқсат	разрешение
өмір сүру	жить, обитать
сабырлы	спокойный
сараң	скупой, жадный
саудагер	торговец
соңғы	последний
тойлау	праздновать
ұлы	великий
ұрысу	ругаться, ссориться

IX сабақ

СӘТТИ САПАР

1. Мәтінді оқыңыз.

Менің атым – Олжас. Мен Ақтөбе қаласындағы Қазақ-орыс халықаралық университетінде оқимын. Университеттен **жолдама** алып, Алматы қаласына бардым. Ақтөбеден Алматы қаласына **бару-қайту билеттерін** орталық авиакассадан **алдын ала** сатып алдым.

Ақтөбе-Алматы рейсіне билет алдым. Ұшақ кешкі сегізде ұшады. Орталық әуежайға екі сағат бұрын келдім де, жол жүгімді өлшеттім, тіркеуден өттім. Ұшаққа **отырғызу** басталды. Ұшақта өз орнымызға орналастық. Жолсерік: **«қауіпсіздік белдігін** тағыңыздар, ұшақ 8000 метр биіктікте, сағатына 1000 км жылдамдықпен ұшады», – деп хабарлап жатыр.

Ұшақ Алматыға келіп **қонды**. Мен Алматы қаласын көруге **асықтым**.

Имена прилагательные / Сын есім обозначают признаки предметов и употребляются перед существительными. Имя прилагательное сочетаясь с существительным не изменяется ни по падежам, ни по числам. Отвечает на вопросы **какой? қай? какой? /ая, ое/**.

әдемі көйлек – красивое платье

жақсы адам – хороший человек

2. Берілген сөз тіркестерімен сөйлем құраңыз.

*биік ғимарат, жеке сапар, ең жүйрік жолаушы пойызы,
қызық деректер, қолжетімді көлік*

.....

.....

.....

.....

.....

3. Диалогтерді оқыңыз.

Анықтама бюросында

- Қарағандыға дейін қандай пойыз жүреді?
- Қарағандыға № 9 пойыз жүреді.
- Қай кассада билет сатып алуға болады?
- Бесінші кассада билет сатып алыңыз.
- № 9 пойыз қай жолға **тоқтайды**?
- Сіздің пойызыңыз екінші жолға тоқтайды.
- Меніңжол **жүгім** ауыр еді. Перронда **жүк тасушылар бар ма**?
- Иә, бар. Олар **жөлаушыларға** қызмет көрсетеді. Ал басқа сұрақтарыңыз болса, **жолсеріктен** сұрауыңызға болады.
- Жаксы. Рақмет!

* * *

- Сәлеметсіз бе? Мәскеуге бизнес-класқа 2 билет беріңізші.
- Сәлеметсіз бе? Сағат нешеге?
- Кешкі 19:00-ге.
- Құжаттарыңыз бар ма? Кіммен **ұшасыз**?
- Міне, алыңыз. Баламмен ұшамын.
- Билет қанша тұрады?
- Ересек адамдарға арналған билеттің бағасы –67000 теңге, балалардікі – 32000 теңге. Барлығы – 99000 теңге.
- Жаксы. Міне, алыңыз.
- Міне, билетіңіз. Мәскеуге 2 билет. Жүру уақыты: 19:00. Тіркелу үшін алдын ала келуіңізді **өтінеміз**.
- Рақмет!
- Сәтті **сапар** тілеймін!

Сравнительная степень прилагательного образуется с помощью окончаний

- «-рак/-рек» – если слово заканчивается на гласную букву.
- «-ырак/-ірек» – если слово заканчивается на согласную букву.

Жаксы (хороший) – жаксырак (лучше)

Әдемі (красивый) – әдемірек (красивее)

Прилагательные с суффиксами «-лау/-леу, -дау/-деу, -тау/-теу» показывают незначительное отклонение качества признака от признака, выраженного исходным прилагательным. Эта форма по значению соответствует русскому прилагательному с суффиксом -оват (-еват).

тәттілеу – сладковатый

жасылдау – зеленоватый

4. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Асүй қонақ бөлмесіне қарағанда кішірек.

.....

2. Менің үйім жұмыстан алысырақ.

.....

3. Көлікпен он бес минутта тезірек жетуге болады.

.....

4. Менің сөмкем ауырлау.

.....

5. Біздің ғимарат сіздікінен үлкенірек.

.....

6. **Өрт** қауіпсіздігін сақтаңыздар. Бұл жер қауіптірек.

.....

7. Біз үшін сіздің қауіпсіздігіңіз маңыздырақ.

.....

5. Берілген мәтінді оқыңыз.

Теміржол көліктері – ең сенімді және **қолжетімді** көлік түрі. Адамдар теміржол көлігін көбінесе іссапармен, саяхат жасау үшін, кейде еңбек демалысы кезінде және басқа да жеке **сапарлар** үшін пайдаланып тұрады. Теміржол туралы бірнеше қызық деректер бар:

1. Статистика бойынша, темір жол автокөліктен 45 есе қауіпсіз.
2. Maglev – Жапонияның темір жолдарымен жүретін әлемдегі ең **жүрдек** пойыз. Оның жылдамдығы сағатына 603 шақырымға дейін жүре алады.
3. Австралияда Гиннестің рекордтар кітабына кірген теміржол салынған. Ол 500 шақырымға дейін жүреді және ол теміржолда ешқандай бұрылыс жоқ.
4. Қазақстандағы пойыздың ең ұзақ жол **жүру бағыты** – Алматы-Маңғышлақ бағыты.
5. «Қазақстан теміржолының» 40 қабатты 174 метрлік офисі – Астанадағы, Қазақстандағы және Орталық Азиядағы ең биік ғимараттардың бірі.

Сіз бұл ақпараттарды бұрын білдіңіз бе?

Сіз темір жол туралы тағы қандай қызықты деректер білесіз?

.....

.....

.....

.....

В превосходной степени прилагательного добавляются лишь слова «өте», «ең» и т.д.

ең әдемі – самый красивый
өте ауыр – очень тяжелый

6. «Теміржол **бекетінде**» немесе «Әуежайда» тақырыбында диалог құрастырыңыз.

7. Сөйлемдерді қазақ тіліне аударыңыз.

1. Билеты в онлайн порталах дешевле чем в авиакассах.

.....

2. Эверест – самая высокая гора в мире.

.....

3. – Какая погода была вчера? – Было очень жарко.

.....

4. Длина самого длинного поезда в мире составляет 7353 метра.

.....

5. Они быстро потушили пожар.

.....

6. Аэропорт Франкфурта-на-Майне – один из самых лучших аэропортов мира.

.....

8. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Ең қиыны әлі алда!
2. Кейбір жұмыстар өте қиын.
3. Спорттың қай түрі денсаулыққа өте пайдалы?
4. Жүк пойызына қарағанда жолаушылар пойызыжылдамырақ жүреді.
5. Ол жол жүгін тапсырып жатыр.
6. Артурдың телефоны менікіне қарағанда қымбаттау.
7. Бүгін күн жып-жылы.

- ☐ Телефон Артура дороже чем мой.
- ☐ Сегодня очень тепло.
- ☐ Он сдает свой багаж.
- ☐ Некоторые работы очень сложные.
- ☐ Какой вид спорта очень полезен для здоровья?
- ☐ Самое трудное еще впереди!
- ☐ Пассажирский поезд идет быстрее чем грузовой.

9. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Я сказал ему об этом **заранее**.
(Мен оған бұл туралы ... айттым.)

2. Извините, а где находится **справочное бюро**?
(Кешіріңіз, ... қай жерде орналасқан?)

3. Я **спешу** на работу.
(Мен жұмысқа)

4. **На этот раз**а границу мы поедем по работе.
(Біз шетелге ... жұмыс бабымен барамыз.)

5. Вы будете сдавать **багаж**?
(Сіз ... тапсырасыз ба?)

6. Пристегните **ремни безопасности!**

(... тағыңыз!)

7. Во сколько часов по астанискому времени **приземлится** самолет?.

(Астана уақытымен ұшақ нешеде ...?)

8. Сегодня билеты на самолет можно купить по **доступной** цене.

(Бүгін ұшақ билеттерін ... бағамен сатып алуға болады.)

9. Ты заранее купил билеты **туда и обратно?**

(Сен ... билеттерін алдын ала сатып алдың ба?)

10. Самым **быстрым** поездом в мире считается Японский JR-Maglev.

(Әлемдегі ең ... пойыз жапондық JR-Maglev болып табылады.)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

алдын ала	заранее
асығу	спешить
бару-қайту билеттері	билеты туда и обратно
бекет	станция
белдік	ремень
жолаушы	пассажир
жолдама	направление
жолсерік	проводник
жүрдек	скоростной
жүк	багаж, груз
жүк тасушы	грузчик
жүру бағыты	направление движения
қайту	возвращаться
қауіпсіздік	безопасность
қолжетімді	доступный
қону	приземляться; ночевать
осы жолы	на этот раз
отырғызу	сажать; посадка
өрт	пожар
өтіну	просить
сапар	поездка, путь; путешествие
тоқтау	останавливаться
ұшу	летать; лететь

Х сабақ

САНДАР СӨЙЛЕЙДІ

1. Мәтінді оқыңыз.

Сіз білесіз бе?

- ✓ «Титаник» кемесін **құрастыру** үшін 7 миллион АҚШ доллары кеткен. Ал фильмді түсіру үшін 200 миллион АҚШ доллары **жұмсалды**.
- ✓ Футболшы бір ойында шамамен 11 **шақырым** жүгіреді.
- ✓ Жақсы қаламмен 50 мың сөзге дейін жазуға болады.
- ✓ Ең үлкен сан «центильон» деп аталады. Бұл санды жазу үшін 1 санының артына 600 нөл тіркейді.
- ✓ Грекия **әнұранының** 158 **нұсқасы** бар.
- ✓ Қытайдағы 90 миллион адамның тегі Ли екен.
- ✓ Эскимостар тілінде «қар» **атауына байланысты** 20 сөз бар.
- ✓ Адамның миы 80 **пайыз** судан тұрады.

2. Мәтін бойынша сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Грекия әнұранының қанша нұсқасы бар?

.....

2. «Титаник» фильмін түсіру үшін қанша **ақша** жұмсалды?

.....

3. Адамның миы қанша пайыз судан тұрады?

.....

4. Футболшы бір ойында шамамен қанша шақырым жүгіреді?

.....

Числительные обозначают количество предметов при счете и отвечает на вопросы **қанша? неше? (сколько?) неініші? (который?)**.

Образование чисел смотрите в учебнике «Қазақ сөзі. 500 сөз» (на стр. 138), «Қазақ сөзі. 900 сөз» (на стр. 97)

3. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Біздің ұжымда 15 қызметкер жұмыс істейді.

2. Бүгін Астанада ЭКСПО-2017 көрмесі ашылды.

3. Конференция ертең сағат 10.00-де басталады.

4. «Астана-Ақтөбе» **бағытындағы №90 жолаушылар пойызы** бүгін сағат 15.00-де келеді.

5. Ертең семинарға 50-ге **жуық** адам қатысады.

6. Мен бұл оқулықты 2500 теңгеге сатып алдым.

7. Сағат нешеде кездесеміз?

Порядковые числительные/ Реттік сан есімдер отвечают на вопросы

Нешинші? – Который?

Для образования порядковых числительных используются суффиксы **-ншы/-нші** в зависимости от твёрдости или мягкости слова. Если слово заканчивается на согласную, то перед суффиксами ставятся дополнительные гласные **-ы/-и**.

бірінші – первый

екінші – второй

4. Берілген сөйлемдерді қазақ тіліне аударыңыз. Реттік сан есімдерге мән беріңіз.

1. На этом факультете мы учимся уже *четвертый* год.

2. В этом году я перейду со *второго на третий* курс.

3. Ербол живет на улице Абая *в двадцать первом* доме, *сто третьей* квартире.

4. Он полетел *шестьсот пятым* рейсом из Астаны в Ташкент.

5. Мы закончили институт *две тысячи седьмом* году.

Дробные числительные / Бөлшектік сан есімдер

Образование дробных числительных:

- Знаменатель в исходном падеже, затем числитель с окончанием притяжательности:

2/5 – бестен екі

1/29 – жиырма тоғыздан бір

- При образовании десятичных дробных используется слово **бүтін**:

7,2 – жеті бүтін оннан екі

0,01 – нөл бүтін жүзден бір

5. Берілген мәтінді оқыңыз. Бөлшектік сан есімдерді сөзбен жазыңыз.

Қазақстанда 3,3 миллион адам, яғни халықтың жиырма пайызы ғана әлеуметтік желілерді **белсенді** түрде қолданып жүр. Бұл ақпаратты Media System компаниясы Brand Analytics сервисі арқылы анықтады. Компанияның ақпараты бойынша,

қазақстандықтар ең көп кіретін әлеуметтік желі – «ВКонтакте», 1,945 миллион қолданушы кіреді. Олар бір айда шамамен 45 миллион хабарлама **жариялайды**. «ВКонтакте» әлеуметтік желісін пайдаланушылардың 53,8 пайызы ер адамдар болса, 46,2 пайызы – әйелдер. Бұл әлеуметтік желіде көбіне 18 жасқа дейінгі жастар отырады. Қазір елімізде Instagram әлеуметтік желісі де танымал болып жүр. Бұл сервисті Қазақстанда 1,336 миллион адам қолданып жүр. 71,9 пайызы – әйелдер, 28,1 пайызы – ер адамдар. «Мой мир» желісінде 155,3 мың адам отырады. Олардың 59,5 пайызы – әйел адамдар, қалған 40,5 пайызы – ерлер. Бірақ «Мой мир» әлеуметтік желісі жастар арасында онша танымал емес. «Facebook» әлеуметтік желісін Қазақстанда 125,8 мың адам қолданып жүр. Олардың 60,3 пайызы – әйелдер.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Сөйлемдерді қазақ тіліне аударыңыз.

1. Наш город находится в пятистах километрах от столицы.

.....

2. Мой младший брат уже умеет считать до 100.

.....

3. В этом году моей маме исполняется 30 лет.

.....

4. Он родился 10 августа 1994 года.

.....

5. Она прочитала 4 книги за один месяц.

.....

6. Арсен купил своей маме подарок на 8 марта.

.....

7. Они заняли первое место на международном конкурсе.

.....

7. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Жеті рет өлшеп, бір рет кес.
2. Сен мені **түсініп** тұрсың ба?
3. Олар бір-біріне ұқсамайды.
4. **Қатысушылар** келесі байқауға дайындалып жатыр.
5. Ол аз уақыт ішінде көп кітап оқыды.
6. Бір бас жақсы, екі бас одан да жақсы.
7. Сен университетке барасың ба, әлде үйде **қаласың ба?**
8. Октава жеті нотадан тұрады: до, ре, ми, фа, соль, ля, си.

- ☐ Ты понимаешь меня?
- ☐ Они не похожи друг на друга.
- ☐ Ты пойдешь в университет или останешься дома?
- ☐ Октава состоит из семи нот: до, ре, ми, фа, соль, ля, си.
- ☐ Он прочитал много книг за короткое время.
- ☐ Одна голова – хорошо, а две – лучше.
- ☐ Семь раз отмерь, один раз отрежь.
- ☐ Участники готовятся к следующему конкурсу.

8. Диалогті оқыңыз, тапсырмаларды орындаңыз.

- Сәлеметсіз бе?
- Сәлеметсіз бе? Бүгін – біздің дүкенде **жеңілдіктер** күні. 10 мың теңгеге азық-түлік алсаңыз, компаниядан сыйлық аласыз.
- Басқа қандай жеңілдіктер бар?
- Сонымен қатар, кейбір тауарларға 40-50 пайыз жеңілдік бар, бір затты 2 есе арзан бағаға аласыз.
- Керемет, ендеше мен бірінші көрейін. Сосын есептесемін.
- Жарайды.

* * *

- Кеше жаңа **жобаға** ұсыныс алдық.
- Жаксы ғой! **Қаражат** жағы қалай болады?

- Оны өздері береді. Енді біз қажет қаражатты айтуымыз керек.
- Олай болса түстен кейін кездесіп, жоба туралы сөйлесейік.
- Келістік.

9. Мәтінде берілген сандарды сөзбен жазыңыз, аударыңыз.

.....

.....

.....

.....

10. Жаңа сөздерді пайдаланып сөйлемдерді аударыңыз. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. Майра пробежала два **километра** за 20 минут.
(Майра жиырма минут ішінде екі ... жүгірді.)
.....
2. Где **участники** конкурса?
(Байқаудың ... қайда?)
.....
3. Главное **богатство** – это здоровье.
(Бірінші ... – денсаулық.)
.....
4. В Астану прибыл первый **пассажирский поезд** из Душанбе.
(Астанаға Душанбеден алғашқы ... жетті.)
.....
5. Сколько **денег** ты **потратил**?
(Сіз қанша ..?)
.....
6. Компания **объявила** неделю **скидок** с 15 по 22 июня 2017 года.
(Компания 2017 жылғы 15-22 маусым арасын.. аптасы деп ...)
.....

7. – Тебе нужна синяя **ручка** или черная? – Мне нужна синяя ручка.

(– Саған көк түсті ... керек пе, әлде қара ма? – Маған көк түсті ... керек.)

8. Мы продали **24,6 процента** акций компании.

(Біз компания акциясының ... саттық.)

9. Я сегодня **останусь** дома.

(Мен бүгін үйде ...)

10. Сколько нужно **средств** чтобы снять такой фильм?

(Осындай фильмді түсіру үшін қанша ... керек?)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

ақша	деньги
әнұран	гимн
атау	наименование, название; именовать, называть
бағыт	направление
байланысты	связанный, в связи
байлық	богатство
белсенді	активный, активно
жариялау	публиковать
жеңілдік	скидка
жоба	проект
жуық	около; близкий
жұмсау	тратить
қалу	оставаться
қаражат	средства; деньги
қатысушы	участник
құрастыру	составлять, собирать
құрау	составлять
нұсқа	вариант, версия
пайыз	процент
тең	равный, равно
шақырым	километр

ХІ сабақ

ОТБАСЫ

1. Берілген диалогті оқыңыз.

- Сәлем, Самат!
- Сәлем, Арман!
- Самат, сен неше ағайындысың?
- Менің бір інім, бір қарындасым бар.
- Олар оқи ма, әлде жұмыс істей ме?
- Қарындасым 4-сыныпта оқиды, інім ауруханада жұмыс істейді.
- Ал сенің әкең немен айналысады?
- Әкем – жеке кәсіпкер.
- Сенің анаң да жұмыс істей ме?
- Иә, ол да жұмыс істейді.
- Сенің анаңның мамандығы қандай?
- Менің анам – мейірбике. Ол өз жұмысын жақсы көреді.

2. Мәтінді оқып, тапсырмаларды орындаңыз.

Отбасылық дәстүр

Менің атым – Серік. Біз әйелім Жанар екеуіміз 4 бала **тәрбиелеп** отырмыз. Әр отбасының өз **дәстүрі** болады. Біздің отбасымызда күн сайын сағат 20:30-да кітап оқу дәстүрі бар. Біз бәріміз жиналып кітап оқимыз. Үлкен балалар кіші іні-қарындастарына ертегі оқиды.

Демалыс күндері біз кітап үйіне барамыз. Әркім өз **қалауы** бойынша кітап таңдайды. Балалар бізбен **ақылдасады**. Бір айда балалар 2 кітап, ал біз 3 кітап оқимыз. Сонымен қатар, біз отбасымызбен айына бір рет табиғатта серуендейміз.

Поясняем некоторые моменты

Общий основополагающий принцип взаимоотношений как внутри казахской семьи, так и в целом во взаимоотношениях между людьми – это принцип «үлкен-кіші» (старший-младший). Можно сказать, это основа воспитания у казахов. Например: үйдің үлкені – старший в доме; үйдің кішісі – младший в доме.

Мәтін бойынша сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Серіктің отбасында қандай дәстүрлер бар?

.....

2. Серік пен Жанар неше бала тәрбиелеп отыр?

.....

3. Бұл отбасында балалар айына неше кітап оқиды?

.....

4. Сіздің отбасыңызда қандай отбасылық дәстүр бар?

.....

Жіктік жалғау/личные окончания могут присоединяться к существительным, местоимениям, глаголам, прилагательным и числительным. Эти окончания используются при образовании большинства времен глагола.

Мен	-мын, -мін/-бын,-бін/-пын/-пін
Сен	-сың,-сің
Сіз	-сыз,-сіз
Ол	-
Біз	-мыз,-міз/-быз,-біз/-пыз, -піз
Сендер	-сыңдар/-сіндер
Сіздер	-сыздар/-сіздер
Олар	-

Мен оқушымын – Я школьник.

Мен мұндамын – Я здесь.

Отрицательная форма образуется при помощи добавления личных окончаний к отрицанию **емес**.

Мен дәрігер емеспін – Я не врач.

Мен онда емеспін – Я не там.

3. Берілген сөйлемдерге жауап жазыңыз.

Үлгі: – Сен дәрігерсің бе?

– Жоқ, мен дәрігер емеспін.

1. – Сіздер **сыныптассыздар** ма?

.....

2. – Сен қазақсың ба?

.....

3. – Сіз ғалымсыз ба?

.....

4. – Ол студент пе?

.....

5. – Сіздер доссыздар ма?

.....

6. – Сендер заңгерсіңдер ме?

.....

7. – Сен Астанадаңсың ба?

.....

**Отбасы туралы жиі қойылатын сұрақтарды оқыңыз,
есте сақтаңыз.**

Прочитайте и запоминайте часто задаваемые вопросы о семье.

– Сіз неше жастасыз? *Сколько вам лет?*

– Сіз қайда тудыңыз? *Где вы родились?*

– Сіз **тұрмыс құрғансыз** ба? *Вы замужем?*

– Сіз үйленгенсіз бе? *Вы женаты?*

– Балаларыңыз бар ма? *У вас есть дети?*

- Балаларыңыз нешеде? *Сколько лет вашим детям?*
- Әйеліңіз (күйеуіңіз) нешеде? *Сколько лет вашей жене (мужу)?*
- Сіз немен айналысасыз? *Чем вы занимаетесь?*
- Күйеуіңіз (әйеліңіз) немен айналысады? *Чем занимается ваш муж (жена)?*

4. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Откуда вы идете?
2. Никто не пришел.
3. Наша семья очень дружная.
4. Мы с семьей будем отдыхать в Боровом.
5. Он завтра никуда не пойдет.
6. Кто-то открыл дверь.
7. В лесу растут разные **растения**.
8. Мой брат женился в 18 лет.

- ☐ Ешкім келген жоқ.
- ☐ Біз отбасымызбен Бурабайда демаламыз.
- ☐ Ол ертең **ешқайда** бармайды.
- ☐ Біздің отбасымыз өте **тату**.
- ☐ Менің ағам 18 жасында **үйленген**.
- ☐ Біреу есікті ашты.
- ☐ Сендер қайдан келе жатырсыңдар?
- ☐ Орманда әртүрлі **өсімдіктер** өседі.

5. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Сіз қайдан келдіңіз?

.....

2. Мен бұл жерге өз қалауым бойынша келдім.

.....

3. Отбасы мүшелерінің туған күндерін тойлау –біздің отбасылық дәстүріміз.

.....

4. Бұл көйлекті қайдан алдың?

.....

5. Мен әкемді *сағындым*.

.....

6. Мен әлі онда болған жоқпын.

.....

7. Сенің неше балаң бар?

.....

8. Өсімдік *шайын* ішу керек.

.....

6. № 3 тапсырмадағы сұрақтарды пайдаланып отбасы туралы диалог құрастырыңыз.

7. Мәтінді оқып, тапсырманы орындаңыз.

Имановтар династиясы

Менің атым – Иманов Дархан. Менің сүт **өнімдерін** жасаумен айналысатын компаниям бар. Бұл – біздің отбасылық кәсібіміз. Бұл компанияны әкемнің атасы Иманов Азат құрды. Сондықтан компания «Азат» деп аталады. Атамнан кейін осы компанияны әкем **басқарды**. Қазірмен басқарып жүрмін. Біздің 3 фермамыз бар. Онда он мың **қой**, бес мың **ешкі**, үш жүз **жылықы**, екі жүз **түйе**, төрт жүз **сиыр** бар. Біз әртүрлі сүт өнімдерін жасап, оны Қазақстанның ішінде, сосын шетелге сатамыз. Сонымен қатар, менің атам мен әкемнің үйінде **ит** пен **мысық** бар. Менің балаларым да оларды жақсы көреді.

Осы компанияны құру үшін атам көп еңбек етті. Мен де көп еңбек етіп, балама компанияның жұмысын үйретемін.

Дұрыс жауапты белгілеңіз.

	Дұрыс	Дұрыс емес
1. Имановтардың отбасылық кәсібі – сүт өнімдерін жасау.	☐	☐
2. «Азат» компаниясын Дархан құрды.	☐	☐
3. Олардың бес компаниясы бар.	☐	☐
4. Олардың фермасында бес мың қой, үш жүз түйе бар.	☐	☐
5. Дарханның балалары ит пен мысықты жақсы көреді.	☐	☐

8. Сөйлемдерді қазақ тіліне аударыңыз.

1. Какие цвета тебе нравятся?

.....

2. Я живу в том доме.

.....

3. Все участвуют в конкурсе?

.....

4. Сейчас я не на работе, а в библиотеке.

.....

5. Мы хорошо отдохнули.

.....

6. Я не композитор.

.....

7. Никто не спал.

.....

9. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз.

Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

1. В каждой семье есть свои **традиции**.

(Әр отбасының өз ... бар.)

.....

2. Меня **воспитала** моя бабушка.

(Мені әжем ...)

.....

3. Он **женился** на своей однокласснице.

(Ол өзінің сыныптасына ...)

.....

4. Он один **никуда** не пойдет.

(Олар жалғыз ... бармайды.)

.....

5. Она еще не **вышла замуж**.

(Ол әлі ... жоқ.)

.....

6. Компанию **возглавляет** мой папа.

(Компанияны әкем)

.....

7. Завтра мы будем **праздновать** день рождения Даны.

(Біз ертең Дананың туған күнін ...)

.....

8. Обычно **советуюсь** с братом.

(Әдетте мен ағаммен ...)

.....

9. Наша компания предлагает качественную **продукцию**.

(Біздің компаниямыз сапалы ... жасайды.)

.....

10. Он **по своему желанию** выбирал профессию?

(Ол мамандықты ... таңдады ма?)

.....

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

ақылдасу	советоваться
басқару	руководить, управлять
дәстүр	традиция
ешкі	козел
ешқайда	никуда
жалғыз	один, единственный
жылқы	лошадь
ит	собака
қалау	желание, желать
қой	баран
мысық	кошка
өнім	продукция
өсімдік	растение
сағыну	скучать
сиыр	корова
сыныптас	одноклассник
тату	дружный, мирный
тәрбиелеу	воспитывать
тұрмыс құру	выходить замуж
түйе	верблюд

XII сабақ

ҚОҒАМДЫҚ ОРЫНДАР

1. Диалогті оқыңыз.

- Алло? Сәлем, Дана. Қалайсың?
- Алло? Жанар! Жақсы, өзің?
- Рақмет, жақсымын.
- Не жаңалық?
- Жаңалық көп. Мені бүгін Мақсат кездесуге мейрамханаға шақырды.
- О, тамаша! Нешеде? Не киіп барасың?
- Кешкі 21:00-де. Соны білмеймін. Сауда орталығына барып көйлек сатып алу керек. Менімен бірге көйлек таңдауға барасың ба?
- Әрине, барамын. Нешеде шығамыз?
- 1 сағаттан кейін.
- Жарайды. Кездескенше.

Сауда жасағанда жиі қойылатын сұрақтармен танысыңыз.
Ознакомьтесь с часто задаваемыми вопросами при покупке.

- ✓ *Сауда орталығына қандай автобустар барады?*
 Какие автобусы едут в торговый центр?
- ✓ *Кешіріңіз, бір нәрсе сұрауға бола ма?*
 Извините, можно кое-что спросить?
- ✓ *Кешіріңіз, бұл көйлекті қайдан сатып алдыңыз?*
 Извините, где вы купили это платье?
- ✓ *Сіздерде мына аяқкиімнің басқа өлшемі бар ма?*
 У вас есть другой размер этой обуви?
- ✓ *Мына көйлек қанша тұрады?*
 Сколько стоит это платье?
- ✓ *Мына көйлектің басқа түсі бар ма?*
 Есть другой цвет этого платья?
- ✓ *Аяқкиім аяғыңызды қыса ма?*
 Обувь жмет вам ноги?
- ✓ *Аяқкиім сізге үлкен бе?*
 Обувь вам большая?

✓ **Қайда жасалған?**

Чье производство?

✓ **Қазақстанда жасалған ба?**

Сделано в Казахстане?

✓ **Сізге аяқкиімнің қандай өлшемі керек?**

Какой размер обуви вам нужен?

✓ **Бұл аяқкиімнің 36-өлшемі бар ма?**

Есть 36 размер этой обуви?

Наречие (үстеу) обозначает различные признаки, способы, место, время, причины и цели действия.

**Мен бағана келдім – Я давно пришла.
Ол әдейі айтты – он специально сказал.**

2. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөздерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Ол онда **амалсыздан** барды.
2. Сара сауда орталығына **босқа** барды ма?
3. Дастан үйіне бағана кетті.
4. Серік журналистпен **бетпе-бет** сөйлесті.
5. Ол кездесуге кешіккен жоқ.
6. Бұл шалбар оған өте үлкен бе?
7. Олар бұрыннан **таныс** адамдар сияқты **еркін** сөйлесті.

- ☐ Они разговаривали свободно, как давно знакомые люди.
- ☐ Эти брюки ей слишком большие?
- ☐ Он не опоздал на встречу.
- ☐ Сара зря поехала в торговый дом?
- ☐ Серик лицом к лицу разговаривал с журналистом.
- ☐ Дастан давно уехал домой.
- ☐ Она пошла туда вынужденно.

3. №2 тапсырмадағы сұрақтарды пайдаланып, диалог құраңыз.

4. Мәтінді оқыңыз.

Instagram желісіндегі ең танымал тамақ белгілі болды

Нейрон жүйесінің көмегімен Мәскеу, Нью-Йорк және Берлиндегі Instagram қолданушылары жүктеген тоғыз миллионға жуық тамақ түрі зерттелді.

Instagram әлеуметтік желісінде гамбургерлердің суреттері жиі **жарияланады** екен. Ал ең жиі жүктелетін тамақ түрлерінің екінші орнында пицца тұрса, үшінші орында суши екен. Сондай-ақ, Мәскеудегі Instagram қолданушыларының жиі жүктеген суреттерінің қатарында торттар, балмұздақ, стейктер, тирамису мен басқа да тамақтар болған. Балмұздақ пен пицца Нью-Йорктегі Instagram қолданушыларының ең жиі жүктейтін суреттерінің екінші және үшінші орнында тұр екен.

5. Мәтін бойынша сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Instagram әлеуметтік желісінде қандай тамақтардың түрлері жиі жарияланып тұрады?

.....

2. Әлеуметтік желілерде тамақтардың суреттерін жүктеген дұрыс па?

3. Сіз қандай тамақ түрлерін ұнатасыз?

Есімше (причастие) имеет свойство *прилагательного*. Если причастие стоит перед существительным, то в предложении оно играет роль определения.

Причастия прошедшего времени	Отрицательная форма	Причастия настоящего и будущего времени	Отрицательная форма
гл. + ған/-ген/-қан/- кен	гл. + ма, -ме, -ба, -бе, -па, -пе + ған/- ген/-қан/-кен	гл. + атын/-етін/ -йтын/-йтін	гл. + ма, -ме, -ба, -бе, -па, -пе + атын/-етін/ -йтын/-йтін
келген қонақтар – пришедшие гости	келмеген қонақтар – непришедшие гости	қатысатын адамдар – участвующие люди	қатыспайтын адамдар – не участвующие люди

6. Берілген сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Жанар **әрең** келді ме?

2. Мені емдеген дәрігерге алғыс айттым.

3. Мен бұл үйді бұрын келіскен бағаға сатып алдым.

4. Ишетін су бар ма?

5. Мен көшенің шетінде орналасқан үйде тұрамын.

6. Түсінбейтін адамға айтпа.

7. Бұл – менің жазған шығармам.

.....

7. Диалогті оқыңыз.

– «Руми» мейрамханасына қош келдіңіздер! Сіздер алдын ала тапсырыс бердіңіздер ме?

– Жок.

– Жақсы. Міне, ас мәзірі. Неге тапсырыс бересіздер?

– Бізге 2 порция лагман, шай, «цезарь» салатын, сосын су әкеліңізші.

– Өкінішке қарай, «цезарь» салаты мүлде жоқ. Басқа салатқа тапсырыс берсеңіз болады.

– Жарайды, онда «оливье» салатын аламыз.

– Жақсы, сәл күте тұрыңыздар. 15 минуттан кейін **тапсырыстарыңыз** дайын болады.

– Жақсы, рақмет.

8. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.

Сонша, бетпе-бет, амалсыздан, босқа, сәл, дәл, мүлде

1. Ақшаң көп пе?

2. Киімі жарасып тұрған жоқ.

3. Ол үйіне кетті.

4. Жазира қалды.

5. Омар айтты.

6. Біз сөйлескен жоқпыз.

7. Мейрамханадағы тамақтың дәмі ащы болды.

9. Төмендегі сөздерді пайдаланып, үлгі бойынша сөйлем құрастырыңыз.

Үлгі: Мен жүгірдім. Мен ақырын жүгірдім.

Жүгіру, ойлап табу, қалу, білу, келісу, ақылдасу, сөйлесу
ақырын; амалсыздан, бағана, керемет, әрең, әдейі, үнемі

**10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз.
Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.**

1. Новая обувь **не жмет** мне ноги.
(Жаңа аяқкиім аяғымды ...)

2. Я **давно** отправила письмо на вашу электронную почту.
(Хатты ... электронды поштаңызға жібердім.)

3. Сару **забрал** ее папа.
(Сараны әкесі ...)

4. Сейчас они **вообще** не разговаривают.
(Қазір олар ... сөйлеспейді.)

5. **Благодаря** учителю я многому научился.
(Мұғалімнің ... мен көп нәрсе үйрендім.)

6. Я **заранее** предупредил его.
(Мен оған ... ескерттім.)

7. Он **заказал** одежду через интернет.
(Ол интернет арқылы киімге ...)

8. У меня есть платье **точь в точь** как у тебя.

(Менің ... сенікі сияқты көйлегім бар.)

9. Он повернулся **назад**.

(Ол ... бұрылды.)

10. Я **специально** задала этот вопрос.

(Мен бұл сұрақты ... қойдым.)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

ақырын	тихо, медленно
амалсыздан	вынужденно
арқасында	благодаря
артқа	назад
ас мәзірі	меню
әдейі	нарочно
әрең	едва, еле
бағана	давно
бетпе-бет	лицом к лицу
босқа	попусту, зря
еркін	вольный; свободно, вольно
жариялану	оглашать; объявлять
керемет	отлично
қысу	жать, сжимать
мүлде	вообще
сонша	столько, настолько
сосын	потом, затем, после того
таныс	знакомый
тапсырыс	заказ
уәде	обещание

ХІІІ сабақ

САЯХАТ

1. Диалогті оқыңыз.

- Сәлеметсіз бе? Кешіріңіз, «Керуенге» қалай барамын?
- Сәлеметсіз бе! Жүріңіз, мен де сол жаққа барамын. Сіз қайдансыз?
- Мен Италиядан келдім.
- Қазақстанға қош келдіңіз! Астанаға ЭКСПО-ны көру үшін келдіңіз бе?
- Иә, ЭКСПО-ны көру үшін **арнайы** келдім.
- Керемет! Айтпақшы, атыңыз кім?
- Менің атым – Рауль. Сіздің есіміңіз кім?
- Менің есімім – Жомарт.
- Танысқаныма қуаныштымын, Жомарт мырза.
- Мен де, Рауль мырза. Міне, «Керуенге» де келдік.

2. Хатты оқыңыз. Тапсырмаларды орындаңыз.

Кімнен: Инессадан

Кімге: Олжасқа

Сәлем, Олжас!

Менің атым – Инесса. Менің атым итальянша қойылған, себебі әжем италиялық болған, бірақ мен аргентиналықпын және Мендозада тұрамын. Мендоза – елдің батысында орналасқан үлкен қала. Мен ата-анаммен бірге тұрамын. Менің жасым он тоғызда. Университетте бағдарламашы мамандығы бойынша оқып жүрмін. Қазір бірінші курс студентімін. Маған болашақ мамандығым ұнайды.

Мен саған өзім туралы айтқым келеді. Менің шашым ұзын, көзім көк. Үнемі көзілдірік **тағып** жүремін.

Менің хоббиім – кинотеатрға бару, кітап оқу. Бірақ бос уақытым көп емес. Себебі күнде сабаққа барамын. Тіпті демалыс күндері де жұмыс істеймін. Сонымен қатар, жұма күндері қазақ тілі курсына барамын. Болашақта Азияға саяхаттағым келеді. Саяхатымды Қазақстаннан бастаймын. Сондықтан қазақ тілін үйреніп жүрмін.

Хатыма жауап күтемін.

Инесса

Хатқа өз атыңыздан жауап жазыңыз.

3. Мәтін бойынша берілген сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Инесса қай жақтан, ұлты қандай?

.....

2. Оның аты неге итальянша қойылған?

.....

3. Ол қайда тұрады?

.....

4. Ол кіммен бірге тұрады?

.....

5. Ол бос уақытында немен айналысады?

.....

6. Ол кімнен, не үшін қазақ тілін үйреніп жүр?

.....

4. Қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Ол орнынан тұрды да, әрі-бері жүрді.
 2. Айдана әр жаз сайын Түркияда демалады.
 3. Кездесу дәл сағат 7:00-де бастала ма?
 4. Менің әлемді **аралағым** келеді.
 5. Әлемдегі ең биік ғимарат Арабияда орналасқан.
 6. Мен итальяндықпен таныстым.
 7. Болива атты американдық 11 жыл бойы саяхаттаған.
-
- ☐ Айдана каждое лето отдыхает в Турции.
 - ☐ Американец с именем Болива путешествовал в течении 11 лет.
 - ☐ Встреча точно начнется в 7:00 часов?
 - ☐ Он встал с места и ходил туда-сюда.
 - ☐ Я хочу объехать мир.
 - ☐ Самое высокое здание в мире расположено в Арабских эмиратах.
 - ☐ Я познакомился с итальянцем.

5. Мәтіндерді оқыңыз.

Әлемді аралаудың жолы көп

Мағжан Сағымбаев – әлемді велосипедпен аралаған қазақ.

27 жасында велосипедпен Еуразияға, Солтүстік және Оңтүстік Америкаға және Аустралияға саяхаттады. Ол велосипедімен Қазақстан, Өзбекстан, Түркіменстан арқылы Иранға барып, кейін Еуропаға жетті. Американы, Қытайды велосипедпен аралады. Мағжан 20 елді аралап, 164 қалада, 200-ден астам шағын ауылда болды.

68 жастағы Эмма Гейтвуд Аппалачи тауларын жаяу жүріп өткен.

1950 жылдары Огайодағы 68 жастағы Эмма Гейтвуд National Geographic журналынан Аппалачи тауымен жаяу жүріп өту маршруты туралы **естіді**. Осылайша 68 жастағы әйел, 11 баланың анасы, 23 немере, 30 **шөберенің** әжесі Аппалачи тауларын жаяу **жүріп өтті**.

Дұрыс жауапты белгілеңіз.

1. Эмма Гейтвуд 68 жасында тауды жаяу жүріп өтті.
2. Мағжан 20 елді аралап шыққан.
3. Эмма Гейтвуд велосипедпен әлемді аралаған.
4. Эмма – 23 немере, 30 шөберенің әжесі.

Дұрыс

Дұрыс емес

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Деепричастие (көсемше) образуется от основы глагола путем прибавления суффиксов **-ып/-іп/-п**, которые показывают завершенность действия.

Ол есікті ашып, үйге кірді. – Он открыв дверь, вошел домой.

6. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

Мен американдық емеспін.

.....

Асан үйден шығып, кітапханаға барды.

.....

Айдана шашын **таразымен тарап** отыр.

.....

Қытайда өткен байқауда Димаш 2-орын алды.

.....

Жасұлан әлі үйіне **оралған** жоқ.

.....

Сен американдықсың ба?

.....

Үйлену тойына ең әдемі галстукті тақтым.

.....

7. Мәтінді оқыңыз.

Әлемнің көрікті жерлері *Достопримечательности мира*

Медеу спорт *кешені*

Медеу *мұзайдыны* Алматы қаласының жанында орналасқан. Медеу – қысқы спорт түрлеріне арналған әлемдегі ең үлкен спорт кешені. Ол *таулы* жерде орналасқан және әлемдегі ең биік мұзайдын. Бұл мұзайдында 200-ден астам әлемдік рекорд жасалды. Сондықтан бұл мұзайдынды «рекордтар фабрикасы» деп атайды.

АҚШ Рашмор тауы

Бұл тауға АҚШ-тың ең танымал 4 президентінің: Томас Джефферсон, Джордж Вашингтон, Авраам Линкольн және Теодор Рузвельттің портреті салынды. Ол Оңтүстік Дакотадағы тауда орналасқан. Бұл барельефтің биіктігі 18,6 метр, сондықтан президенттерді алыстанкөруге болады.

Ниагара *сарқырамасы*

Ол – әлемдегі ең танымал сарқырама. Ниагараны көру үшін Америкаға көптеген туристер келеді. Ниагараны ұшақпен, тоннельден көруге болады.

Жапония Хаппо-эн *бағы*

Хаппо-эн бағы – қаланың *ортасында* орналасқан жасыл *арал*. Бақта жапондықтардың шай *құю рәсімін* көруге болады. Содан кейін бақтың тамаша табиғатын көріп, серуендеуге болады.

Оңтүстік Корея

Кемпірқосақ фонтаны бар **көпір**

Әлемдегі ең ұзын бұл фонтан-көпір Ханган өзенінде орналасқан. Көпірдің жанында күні-түні фонтан жұмыс істеп жатыр. Түнде судың түсі кемпірқосақтың түсі сияқты өзгереді.

8. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Биге баруға бола ма?

.....

2. Сара театрға барып, спектакль көрді.

.....

3. Асқар кеше ауылдан келіп, демалды.

.....

4. Ол Германияға барып, немісше үйренді.

.....

5. Әлемді велосипедпен араладым.

.....

6. Тарақ айнаның алдында тұр.

.....

7. Бұл көйлекпен әдемі әшекей тағу керек.

.....

9. Берілген сұрақтарға жауап жазыңыз.

1. Сіз қай жақтансыз?

.....

2. Сіздің ұлтыңыз кім?

.....

3. Сіз қай тілде сөйлейсіз?

.....

4. Сіздің еліңізде неше **облыс, аудан** бар?

.....

5. Сіз қай облыстансыз?

.....

6. Сіз қай ауданнансыз?

.....

7. Сіз қай қаладансыз?

.....

8. Сіз қай ауылдансыз?

.....

9. Сіз қай көшеде тұрасыз?

.....

10. Сіз қай үйде тұрасыз?

.....

**10. Жаңа сөздерді пайдаланып, сөйлемдерді аударыңыз.
Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойыңыз.**

1. Я мечтаю **объехать** Азию.

(Мен Азияны ... армандап жүрмін.)

.....

2. Я сегодня **надел** галстук.

(Мен бүгін галстук ...)

.....

3. Как это будет **на русском**?

(Бұл ... қалай болады?)

.....

4. Жанар родилась в Атырауской **области**.

(Жанар Атырау ... туган.)

.....

5. Я хожу в **спортивный комплекс** «Алатау».

(Мен «Алатау» ... барып жүрмін.)

.....

6. Я эту песню **слышала** по радио.

(Мен бұл әнді радиодан)

.....

7. Сәкен живет в Аксуском **районе**.

(Сәкен Ақсу ... тұрады.)

.....

8. Мой дом расположен возле **моста**.

(Менің үйім ... жанында орналасқан.)

.....

9. Мы с Саматом часто ходим на **каток**.

(Самат екеуіміз ... жиі барамыз.)

.....

10. Бұрхан-бұлақ – самый большой **водопад** в Казахстане.

(Бұрхан-бұлақ – Қазақстандағы ең үлкен ...)

.....

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

арал	остров
аралау	посещать, объехать
арнайы	специально
аудан	район
бақ	сад
есту	слышать
жүріп өту	обойти
кемпірқосақ	радуга
кешен	комплекс
көпір	мост
қю	лить
мұзайдын	каток
облыс	область
оралу	вернуться
ортасында	в середине
рәсім	церемония
сарқырама	водопад
тағу	надевать, нацеплять
тарақ	расческа
тарау	расчесывать; расходиться
таулы	гористый, горный
шөбере	правнук/правнучка

XIV сабақ

КӨҢІЛ КҮЙІҢІЗ ҚАЛАЙ?

1. Диалогтерді оқыңыз.

- Мен емтиханды беске тапсырдым!
- Жарайсың!

- Анау Асан емес пе?
- Иә, **жаңа ғана** өткен сол.
- Бәсе, түрі таныс!

- Менің әжем 5 жыл бұрын **қайтыс болған**.
- **Өкінішті**.

- Сен менімен келісесің бе?
- Әрине! Толық келісемін.

- Ертең тауға барамыз. Дайындалыңдар!
- Алақай! Ертең тауға барамыз!

- Керемет! Қандай керемет дауыс!
- **Бәрекелді!**

- Сен Саматтың он баласы бар екенін білесің бе?
- Иә! Бұйырса, менде де көп бала болады.

- Ұшаққа билет жоқ.
- Мәссаған, енді не істейміз?

2. Дұрыс жауабын белгілеңіз.

1. Сен маған **сенесің** бе?
Бұйырса! ☐ Мәссаған! ☐ Әрине, сенемін! ☐
2. Біз пойызға кешіктік!
Мәссаған! ☐ Масқара! ☐ Ойбай! ☐
3. Мен ертең демалысқа шығамын!
Керемет! ☐ Масқара! ☐ Алақай! ☐

4. Мен жаңа машина сатып алдым!

Тамаша! ☐ Алақай! ☐ **Табылған ақыл!** ☐

5. Кіруге бола ма?

Әрине! ☐ Ал! ☐ Керемет! ☐

6. Мен сабақтан бес алдым!

Жарайсың! ☐ Керемет! ☐ Шіркін! ☐

7. Францияға барасың ба?

Бұйырса. ☐ Ойбай! ☐ Алақай! ☐

Глагол мочь

Гл. + а/-е/-й + ал + а + личн. окончания

Мен бара аламын – Я могу пойти.

Мен төлей аламын – Я могу заплатить.

3. Диалогтерді орыс тіліне аударыңыз.

1. – Асыл ауылына кетті.

– Бәсе, бүгін оны көрген жоқпын.

.....

.....

2. – Бүгін театрға бара аласың ба? Менде екі билет бар.

– Бара аламын! Табылған ақыл!

.....

.....

3. – Сүйінші! Әйелім ұл туды!

– Құтты болсын!

.....

.....

4. – Алақай! Мен келесі аптада Баянауылға барамын!

– Керемет! Бұйырса, мен де барамын!

.....

.....

5. – Мен байқауда жеңіске жеттім!

– Жарайсың! Сен үшін өте қуаныштымын!

.....

.....

6. – Мәссаған! Оны қайдан естідің?

– Маған оны әкем айтты.

.....

.....

7. – Бұйырса, мен Астанаға ұшамын.

– О, жолың болсын!

.....

.....

Поясняем некоторые моменты

Сүйінші – возглас, предшествующий сообщению радостной новости.

Ойбай – возглас при выражении испуга, страха.

Возглас **«мә», «мәссаған»** в казахском языке может выражать удивление (вот тебе на), а также слово **«мә»** может употребляться в значении **«на»** – **«возьми»**.

Қой, гой – слова, придающие высказыванию значение законченности и утвердительности. Анологичен словам **«ведь, же, ну»**. **Ол болды гой. (Он же был там.)**

Слово **«Бұйырса»** анологичен выражениям **«даст Бог», «если суждено»** в русском языке.

Масқара! – *позор*

Бәсе! – *вот оно что*

Алақай! – *Ура!*

4. Мәтінді оқыңыз, тестке жауап беріңіз.

Адамдардың мінезі әртүрлі болады. Біреу тез **ашуланады**, біреу мүлде ашуланбайды. Бірі көп нәрседен **қорқады**, бірі тез ренжиді. Бір адам бәрін **уайымдап** жүреді. Бір адам кез келген нәрсеге **жылайды**. Бір адам кез келген нәрседен жақсылық көреді. Ал сіздің мінезіңіз қандай? Оны білу үшін төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Егер сіз біреуге ренжісеңіз, оны айтасыз ба?

- а) иә, айтамын
- ә) жоқ, айтпаймын
- б) мен ешкімге ренжімеймін
- в) _____

2. Сіз неден қорқасыз?

- а) иттен қорқамын
- ә) судан қорқамын
- б) ештеңеден қорықпаймын
- в) _____

2. Тез ашуланып, тез жылайсыз ба?

- а) иә
- ә) жоқ
- б) _____

3. Сіз оптимиссіз бе?

- а) иә, мен оптимиспін
- ә) жоқ, мен пессимиспін
- б) білмеймін
- в) _____

5. Диалогтерді оқып, тапсырмаларды орындаңыз.

- Сүйінші! Апам ұл туды!
- Бәрекелді! Бауы берік болсын!
- Әмин! Рақмет!
- Айтпақшы, атын кім деп қойды?
- Әлихан.
- Мәссаған! Менің інімнің аты да Әлихан.
- Мә! Солай ма? Әдемі, тарихи есім екен.

- Неге кешіктің?
- Ойбай, ұйықтап қалдым.
- Нешеде жаттың?
- Түнгі 3:00-де.
- Мә! Сондане істедің?
- **Қысқасы**, кеше кино көрдім. Сосын кеш жаттым.
- Маскара! Түннің ортасына дейін кино көрдің бе? Сабақ ше?
- Айтпа! **Ұялып** тұрмын.

- Әке, біз футболдан 1-орын алдық! Мен 2 гол соқтым.
- Жарайсың, балам! Құтты болсын!
- Рақмет, әке!
- Енді футболдың 2-туры бар ма?
- Иә. Бұйырса, Алматыға барамыз.
- Сәттілік тілеймін! Жеңіске жетіңдер!
- Әмин, әке! Менің жанкүйерім болып Алматыға барасыз ба?
- О, табылған ақыл! Әрине, барамын. Сендерге **қарсы** топ қай жақтан?
- Алматыдан.
- Айтпақшы, 2-тур қашан болады?
- Келесі сәрсенбіде.
- Мә, мен сәрсенбіде жұмысқа шығамын. Бар алмаймын. Ренжіме, ұлым.
- Жарайды. **Ештеңе етпейді**. Келесіде барасыз.

6. Асты сызылған сөздерге назар аударып, адамдардың көңіл-күйін анықтаңыз.

.....

.....

.....

.....

.....

7. Мәтінді оқыңыз.

Мәссаған! Мен бүгін **ұйықтап қалдым**. Кеше кеш жаттым. Кино көрдім. Сөйтіп **асығып**, жұмысқа бардым. Айтпақшы, жолда такси **тоқтаттым**. Ойбай, қызық

болды. Жұмысқа келіп, досыма хабарласқым келген. Масқара! Телефоным жоқ! Телефонымды таксиде қалдырыппын! Таксист жақсы адам екен. Телефонымды **әкеліп**, өзіме берді. Қысқасы, енді таңға дейін кино көрмеймін. Бұйырса, бұдан кейін ерте жатып, ерте тұрамын.

Өзіңіздің қызықты оқиғаңызды еске түсіріңіз.

.....

.....

.....

.....

8. Қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. На, возьми, сынок, не стесняйся!
2. Браво! Какой талант!
3. Ура! Я поеду во Францию на следующей неделе.
4. Я завтра не смогу поехать в исторический музей.
5. Ужас! Они и это не могут сделать?
6. Вот тебе на! Как я теперь домой дойду?
7. Я полностью доверяю вам!

- ☐ Алақай! Мен келесі аптада Францияға барамын!
- ☐ Масқара! Соны да істей алмай ма?
- ☐ Мен сізге толық сенемін!
- ☐ Мәссаған! Мен енді үйге қалай жетемін?
- ☐ Мә, ала ғой, ұлым, ұялма!
- ☐ Бәрекелді! Қандай талант!
- ☐ Мен ертең тарихи музейге бара алмаймын.

9. Мәтінді оқыңыз.

Сингапур мен Филиппин жақын орналасқан, бірақ олардың адамдарының арасында эмоционалдық жағынан көп ерешелік бар.

Ғалымдар «Сингапур – әлемдегі ең эмоциясыз ел», – дейді. Ал оның көршісі филиппиндіктер эмоцияларын мүлде **жасырмайды**.

Эмоциясыз елдердің қатарында екінші орынды Грузия, үшінші орынды Литва алады. Олардан кейінгі орында Ресей, Мадагаскар және Украина тұр.

Эмоциясын жасырмайтын елдер қатарын Филиппин елі бастайды, одан кейін Сальвадор, Бахрейн, Оман, Колумбия, Чили және Коста-Рика тұр.

Сонымен қатар, ең бақытты елдер рейтингі де белгілі. 2012 жылғы мәліметтер бойынша ең **бақытты** ел – Дания. Содан кейін Финляндия, Норвегия, Нидерланды, Канада тұр.

Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Филиппин мен Сингапурдың арасында қандай **айырмашылық** бар?

.....

2. Әлемдегі ең эмоциясыз ел қандай?

.....

3. Эмоциясын жасырмайтын елдердің қатарына қандай елдер кіреді?

.....

4. Эмоциясыз елдерді атаңыз.

.....

5. Қандай ел «ең бақытты ел» атанды?

.....

10. Сөйлемдерді орыс тіліне аударыңыз.

1. Мәссаған! Бұлардың арасында айырмашылық жоқ қой!

.....

2. Масқара! Сен менен оны жасырдың ба?

.....

3. Қысқасы, мен Ресейге бара алмаймын.

.....

4. Масқара! Енді ол маған сенбейді.

.....

5. Айтпақшы, біз келесі аптада Бурабайға барамыз.

.....

6. Бәсе, мен де солай ойладым.

.....

7. Қысқасы, Қазақстан жеңіске жетеді!

.....

11. Берілген қазақ және орыс тіліндегі сөйлемдерді нөмір бойынша сәйкестендіріңіз.

1. Я **только что** приехал из Шымкента.

(Мен Шымкенттен ... келдім.)

.....

2. Я очень **счастливый** человек.

(Мен өте ... адаммын.)

.....

3. **Короче**, я не поняла.

(... , мен түсінген жоқпын.)

.....

4. **Остановите** такси, пожалуйста.

(Өтінемін, таксиді ...)

.....

5. **Не бойся**, все будет хорошо.

(..,бәрі жақсы болады.)

.....

6. Самат сильно **рассердился** на меня?

(Самат маған қатты ... ма?)

.....

7. **Отличная идея!** Давайте пойдем завтра в театр.
(...! Ертең театрға барайық!)

8. **Я стесняюсь** сказать ему об этом.
(Мен оған бұл туралы айтуға ...)

9. **Я переживала** за тебя.
(Мен сені ...)

10. **Ура!** Завтра мама придет!
(...! Ертең анам келеді!)

Сабақтың жаңа сөздерімен танысыңыз.

айырмашылық	отличие, разница
ашулану	сердиться
экелу	принести
бақытты	счастливый
бәрекелді	браво, отлично
жаңа ғана	только что
жасыру	скрывать, прятать
жылау	плакать
ештеңе етпейді	ничего страшного
қайтыс болу	умереть
қарсы	противоположный
қорқу	бояться
қысқасы	короче
өкінішті	жаль, жалко
сену	верить
табылған ақыл	отличная идея
тоқтату	останавливать; прекращать
уайымдау	переживать, беспокоиться
ұйықтап қалу	проспать
ұялу	стесняться, стыдиться

ҚОРЫТЫНДЫ САБАҚ

Сөйлемдерді қазақ тіліне аударыңыз

1. Он отправит мне свои документы через электронную почту.

.....

2. Instagram является самой популярной социальной сетью в мире.

.....

3. Поздравляем всех игроков с победой!

.....

4. Ты участвовал в конкурсе? – Да, Я занял I место!

.....

4. На прошлой неделе был сильный мороз.

.....

6. Курение опасно для вашего здоровья.

.....

7. Желаю вам творческих успехов!

.....

8. На каких музыкальных инструментах ты играешь?

.....

9. Азат вместе с другом пошел на экскурсию в музей.

.....

10. На юге Казахстана будет сильная жара до 43-45°C.

.....

11. Не забудьте о моей просьбе, пожалуйста.

.....

12. Он в понедельник приступает к работе.

.....

13. Я сегодня пойду на собеседование.

.....

14. Есть вакансии на должность директора.

.....

15. Какие у вас достижения на работе?

.....

16. Осторожно, светофор показывает красный цвет!

.....

17. Вы будете сдавать свой багаж?

.....

18. – Какая погода была вчера? – Было очень жарко.

.....

19. Ты купил билеты на самолет или на поезд?

.....

20. Ура! Завтра приедет мой брат!

.....

Сөйлемдерді қазақ тіліне аударыңыз.

1. Пристегните ремни безопасности!

.....

2. Во сколько приземлится самолет?

.....

3. Куда ты спешишь?

.....

4. В этом году он перейдет со второго на третий курс.

.....

5. Наш город находится в пятистах километрах от столицы.

.....

6. Я переживала за тебя.

.....

7. Они не похожи друг на друга?

.....

8. Участники готовятся к следующему конкурсу.

.....

9. Какие учебники Вам нужны?

.....

10. Самат пробежал шесть километров за 20 минут.

.....

11. Есть ли русская версия этого сайта?

.....

12. Наша компания предлагает качественную продукцию.

.....

13. Мы празднуем день рождения Сары.

.....

14. У меня есть платье точь-в-точь как у тебя.

.....

15. Я только что отправила письмо на вашу электронную почту.

.....

16. Извините, где находится справочное бюро?

.....

17. Они заняли первое место на международном конкурсе.

.....

18. Он немножко опоздал на встречу.

.....

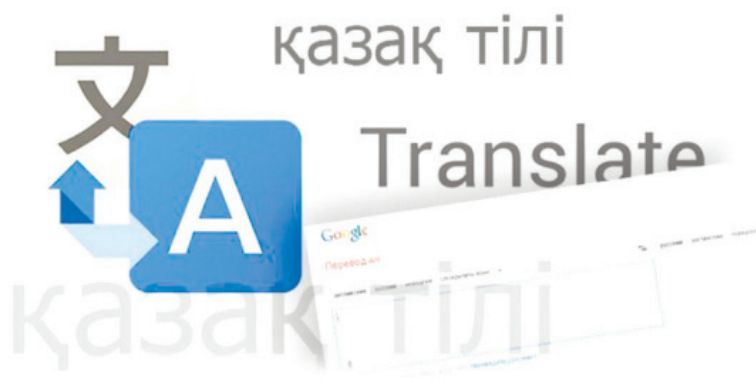
19. На прошлой неделе мы ездили в Павлодар.

.....

20. Я только что приехал из Караганды.

.....

СӨЗДІК

Аа

Абайлаңыз	Осторожно, остерегайтесь
Аға	Брат
Ағайынды	Братья
Ағаш	Дерево
Адам	Человек
Ажырасқан	Разведенный
Аз	Мало
Азайту	Уменьшить
Азаматтық	Гражданство
Азық-түлік	Продукты
Ай	Луна, месяц
Айна	Зеркало
Айналысу	Заниматься
Айнымау	Быть очень похожим
Айтқаныңыз келсін!	Да будет так!
Айтпақшы	Кстати
Айту	Сказать
Айыппұл	Штраф
Айырбастау бағамы	Обменный курс
Айырмашылық	Отличие, разница
Ақ	Белый
Ақкұба	Светлокожий
Ақпан	Февраль
Ақпарат	Информация
Ақша	Деньги
Ақылдасу	Советоваться
Ақылды	Умный
Ақын	Поэт
Ақырын	Тихо, медленно
Ала	Полосатый, пестрый
Алаң	Площадь
Аласа	Низкий

Алға жүру	Двигаться вперед
Алға мақсат қою	Ставить цель
Алғашқы	Первый
Алғыс айту	Благодарить
Алды	Перед
Алдын ала	Заранее
Алдында	Впереди
Алдыңгүні	Позавчера
Алма	Яблоко
Алпыс	Шестьдесят
Алтау	Шестеро
Алты	Шесть
Алу	Брать, взять
Алып кету	Забирать
Алыс	Далеко, далекий
Амалсыздан	Вынужденно
Ана	Мать, мама
Анау	Та, тот, те
Анықтау	Определять
Апа	Сестра
Апта	Неделя
Арал	Остров
Аралау	Посещать, объехать
Арасында	Между, среди
Арзан	Дешево, дешевый
Арқасында	Благодаря
Арқылы	Через
Армандарың орындалсын!	Пусть сбудутся твои мечты!
Арман	Мечта
Армандау	Мечтать
Арналу	Посвящаться, предназначаться
Артқа	Назад
Арты	Зад
Артында	Сзади

Ары-бері	Туда-сюда
Арық	Худой
Ас болсын!	Приятного аппетита!
Ас мәзірі	Меню
Аспан	Небо
Астында	Внизу, над, под
Асүй	Кухня
Асыға күту	Ждать с нетерпением
Асығу	Спешить, торопиться
Ат	Имя
Ата	Дедушка
Ата-ана	Родители
Атау	Наименование, название; именовать, называть
Атты	Под названием, по имени
Аты-жөні	Имя
Ауа	Воздух
Ауа-райы	Погода
Ауа-райы болжамы	Прогноз погоды
Аудан	Район
Аудармашы	Переводчик
Аудару	Переводить
Ауыз	Рот
Ауызша	Устно
Ауыл	Село
Ауыр	Тяжело, тяжелый
Ауырмаңыз!	Не болейте!
Ауырып қалу	Заболеть
Ауыру	Болезнь
Ауысу	Меняться
Ашу	Открывать
Ашулану	Злиться
Ашулы	Злой
Ашық	Открыто, открытый
Ащы	Соленый, горький, кислый

Аяз	Мороз
Аяқ	Нога
Аяқкиім	Обувь
Аялдама	Остановка
Әә	
Әдебиет	Литература
Әдейі	Нарочно
Әдемі	Красивый
Әдетте	Обычно
Әже	Бабушка
Әжім	Морщина
Әйел	Женщина, жена
Әке	Отец, папа
Әкелу	Принести
Әлде	Или
Әлем	Мир
Әлемдік	Мировой
Әлеуметтік желі	Социальная сеть
Әлсіз	Слабый, бессильный
Әлі	Еще
Әмбебап дүкен	Универмаг
Ән	Песня
Ән айту	Петь
Әр	Каждый
Әрбір	Каждый
Әрең	Едва, еле
Әрине	Конечно
Әркім	Каждый
Әртүрлі	Разный
Әрі	И
Әріп	Буква
Әріптес	Коллега

Әрқашан	Всегда
Әуежай	Аэропорт
Әуестену	Увлекаться, проявлять интерес
Әшекей	Украшение

ББ

Баға	Цена
Бағана	Давно
Бағасын түсіресіз бе?	Уступите в цене?
Бағдарламашы	Программист
Бағдаршам	Светофор
Бағыт	Направление
Бағыт-бағдар	Ориентация
Бай	Богатый
Байқау	Конкурс; замечать
Байланысты	Связанный, в связи с
Байлық	Богатство
Бак	Сад
Бақыт	Счастье
Бақытты	Счастливый
Бала	Ребенок
Балабақша	Детский сад
Балалық шак	Детство
Балғын	Свежий
Балмұздақ	Мороженое
Балық аулау	Ловить рыбу
Бар	Есть
Барлығы	Все, всего
Барлық жақсылықты тілеймін!	Всего хорошего!
Бару	Идти
Бару-қайту билеттері	Билеты туда и обратно
Бас	Голова
Бас ауруы	Головная боль

Баскиім	Головной убор
Басқа	Другой
Басқару	Руководить, управлять, возглавлять
Бастау	Начинать
Басты	Главный
Басшы	Начальник
Батыл	Смелый (смело)
Батыс	Запад, западный
Бәрекелді	Браво, здорово, отлично
Бәрі	Все
Бейсенбі	Четверг
Бекет	Станция
Белдемше	Юбка
Белдік	Ремень
Белсенді	Активный (активно)
Беру	Давать
Бес	Пять
Бесеу	Пятеро
Бет	Лицо
Бетпе-бет	Лицом к лицу
Би	Танец
Билеу	Танцевать
Биыл	В этом году
Биік	Высоко, высокий
Биіктік	Высота
Бой	Рост
Бойдақ	Холостой
Бойы	В течение
Бойынша	По, согласно
Болады	Будет, можно
Болашақ	Будущее
Болмайды	Нельзя
Болу	Быть
Бос орын	Вакансия

Бос уақыт	Свободное время
Босқа	Попусту, зря
Бояну	Краситься
Бояу	Красить
Бөлек	Отдельно, отдельный
Бөлме	Комната
Бөлу	Делить, разделить
Бөлік	Часть
Бөлім	Часть, отделение
Бөлісу	Поделиться
Бұйра	Кудрявый
Бұл	Это
Бұлтты	Облачно
Бұрылу	Поворачиваться
Бұрын	Раньше, давно
Бұрынғы	Прошлый
Бұрыннан	Издавна
Бұрыш	Угол; перец
Бүгін	Сегодня
Бүгінгі	Сегодняшний
Бүгіннен бастап	С сегодняшнего дня
Бүрсігүні	Послезавтра
Біз	Мы
Біздің	Наш
Білу	Знать
Білікті	Квалифицированный
Білім	Знание
Білімді	Образованный
Бір	Один
Бір кісілік орын	Одноместный
Бір сағаттай	Около часа
Бірақ	Но
Бірге	Вместе
Бірдей	Одинаково, одинаковый

Бірдене	Что-то
Біреу	Один
Бірнеше	Несколько
Бірінші	Первый
Бітіру	Завершать, заканчивать
Вв	
Велосипед тебу	Ездить на велосипеде
Гг	
Гол соғу	Забивать гол
Гүл	Цветок
Ғғ	
Ғалым	Ученый
Ғимарат	Здание
Ғылым	Наука
Дд	
Дайын	Готовый, готов
Дайындалу	Готовиться
Дайындау	Готовить
Дана	Штука; мудрый
Даңғыл	Проспект
Дастарқан	Скатерть
Дастарқан жаю	Накрывать стол
Дауыс	Голос
Даяшы	Официант
Дәл	Точно, как раз, точь-в-точь
Дәмді	Вкусно, вкусный
Дәмхана	Кафе

Дәптер	Тетрадь
Дәрумен	Витамин
Дәрігер	Врач
Дәрі-дәрмек	Таблетки
Дәріхана	Аптека
Дейін	До
Демалу	Отдыхать
Демалыс	Выходной
Дене мүшелері	Части тела
Денсаулығың қалай?	Как здоровье?
Денсаулық	Здоровье
Денсаулыққа зиян	Вредно для здоровья
Деңгей	Уровень
Деп аталу	Называться
Дерек	Факт, данные
Деу	Сказать
Тарту	Тянуть; играть на музыкальном инструменте
Дос	Друг
Дұрыс	Правильно
Дұрыс емес	Неправильно
Дүйсенбі	Понедельник
Дүкен	Магазин
Дыбысты	Звуковой

Ее

Егер	Если
Егіз	Близнецы
Еден	Пол
Екен	Оказывается
Екеу	Двое
Екі	Два
Екі (үш) дүркін	Дву(трех)кратный
Ел	Страна

Елу	Пятьдесят
Емделу	Лечиться
Емдеу	Лечить
Емес	Не
Емхана	Поликлиника
Ендеше	В таком случае
Енді	Теперь
Енді ғана	Только сейчас
Ең	Самый
Ең алдымен	В первую очередь, прежде всего
Ең болмаса	Хотя бы
Еңбек демалысы	Отпуск
Еңбек ету	Трудиться
Еңбек кітапшасы	Трудовая книжка
Еңбек өтілі	Трудовой стаж
Еңбекқор	Трудолюбивый
Ереже	Положение, правило
Ерекше	Особенный (особо)
Ерекшелік	Особенность
Ересек	Взрослый, подросток
Еркек	Мужчина
Еркін	Свободно (свободный) Вольно (вольный)
Ерте	Рано
Ертең	Завтра
Еру	Следовать, растаять
Ерін	Губы
Еріну	Лениться
Есе	Доля; раз
Есептесу	Считаться, рассчитывать
Еске түсіру	Вспоминать
Ескерту	Предупреждать
Ескі	Старый
Есімде жоқ	Не помню

Есте сақтау	Запоминать
Есту	Слышать
Есік	Дверь
Есім	Имя
Ет	Мясо
Ешкі	Козел
Ешкім	Никто
Ешқайда	Никуда
Ешқашан	Никогда
Ештеңе	Ничего
Ештеңе етпейді	Ничего страшного
Жж	
Жабу	Закрывать
Жабық	Закрyto
Жағажай	Пляж
Жағдай	Положение, ситуация, условие
Жағу	Зажечь, мазать
Жаз	Лето
Жазба	Запись
Жазбаша	Письменно, письменный
Жазғы	Летний
Жазу	Писать
Жазушы	Писатель
Жазылу	Выздоровливать,; записаться
Жай	Просто, простой
Жақ	Сторона
Жақсы	Хорошо
Жақсы көру	Любить
Жақсылық	Благо, добро
Жақын	Близко, близкий
Жақында	Недавно

Жалақы	Зарплата
Жалғастыру	Продолжать; присоединять
Жалғыз	Один, единственный
Жалқау	Ленивый
Жалпы	Общий, вообще
Жаман	Плохо, плохой
Жаман емес	Неплохо, неплохой
Жанкүйер	Болельщик
Жануар	Животное
Жанында	Возле, около
Жаңа	Новый
Жаңа ғана	Только что
Жаңа жыл	Новый год
Жаңалық	Новость
Жаңбыр	Дождь
Жаңбыр жауып тұр	Идет дождь
Жаңбырлы	Дожливый
Жапырақ	Лист
Жарайды	Хорошо
Жарайсың!	Молодец!
Жарасу	Подходить (об одежде)
Жарасып тұр	Быть к лицу (об одежде)
Жариялау	Публиковать
Жариялану	Оглашать; объявлять
Жарты сағат	Полчаса
Жарық	Светло
Жарым	Половина
Жарыс	Соревнование
Жас	Слезы; молодой
Жасау	Делать
Жастық	Подушка
Жастық шақ	Молодость
Жасы	Возраст
Жасыл	Зеленый

Жасыру	Скрывать, прятать
Жатақхана	Общежитие
Жаттығу жасау	Упражняться
Жаттығу залы	Тренажерный зал
Жаттықтырушы	Тренер
Жатыр	Лежит
Жауап	Ответ
Жауапты	Ответственный
Жауу	Идти, выпасть
Жауын-шашын	Осадки
Жаяу	Пешком
Жаяу өтпе жол	Пешеход
Және	И
Жәшік	Ящик
Жедел-жәрдем	Скорая помощь
Жезде	Зять (по отношению к родственникам жены, которые младше ее по возрасту)
Жейде	Мужская рубашка
Жеке	Отдельно, отдельный
Жеке өмір	Личная жизнь
Жекпе-жек	Поединок
Жексенбі	Воскресенье
Жел	Ветер
Жел соғып тұр	Дует ветер
Желтоқсан	Декабрь
Жеміс	Фрукт
Жеміс-жидек	Фрукты
Жеңге	Сноха
Жеңіл	Легко, легкий
Жеңілу	Проигрывать
Жеңімпаз	Победитель
Жеңіс	Победа
Жеңіске жету	Одержать победу
Жер	Земля, место

Жетеу	Семеро
Жетпіс	Семьдесят
Жету	Доходить, добираться, доезжать
Жеті	Семь
Жетістік	Достижение
Жеу	Есть, кушать
Жиен	Племянник, племянница
Жиналыс	Собрание
Жинау	Убирать, убираться
Жиһаз	Мебель
Жиырма	Двадцать
Жиі	Часто
Жоба	Проект
Жоғалту	Терять
Жоғары	Верх, навверх, высоко
Жок	Нет
Жол	Дорога
Жол белгілері	Дорожные знаки
Жол ережесі	Правила дорожного движения
Жол қозғалысы	Дорожное движение
Жолақысы	Деньги за проезд
Жолаушы	Пассажир
Жолаушылар пойызы	Пассажирский поезд
Жолдама	Путевка, направление
Жолсерік	Проводник
Жолыңыз болсын!	Счастливого пути!
Жомарт	Щедрый
Жоспар	План
Жоспарлы жұмыс	Плановая работа
Жөндеу	Чинить, ремонтировать
Жөтел	Кашель
Жуу	Мыть
Жуық	Около, близкий

Жуыну	Умываться, мыться
Жуырда	Совсем недавно
Жұқа	Тонкий
Жұлдыз	Звезда
Жұма	Пятница
Жұмсақ	Мягкий
Жұмсау	Тратить
Жұмыс	Работа
Жұмыс бабы	По работе
Жұмыс тәжірибесі	Опыт работы
Жұмыс істеу	Работать
Жұмысқа кірісу	Приступать к работе
Жұмысқа орналасу	Устраиваться на работу
Жүгіру	Бегать
Жүз	Сто
Жүзу	Плывать
Жүз	Лицо
Жүзім	Виноград
Жүрдек	Быстрый
Жүк	Багаж, груз
Жүк тасушы	Носильщик, грузчик
Жүктеу	Скачать
Жүру	Ходить
Жүргізуші	Водитель
Жүру бағыты	Направление движения
Жүріп өту	Обойти
Жыл	Год
Жыл мезгілі	Время года
Жыл сайынғы	Ежегодный
Жылау	Плакать
Жылдам	Быстрый (быстро)
Жылкы	Лошадь

Жылы	Тепло, теплый
Жынысы	Пол
Жіберу	Отправить
Жігіт	Парень
Жіп	Нитка, веревка

Зз

Заңгер	Юрист
Зат	Вещь
Зейнетке шығу	Выходить на пенсию
Зейнеткер	Пенсионер
Зияткерлік	Интеллектуальность, Интеллектуальный

Ии

Иә	Да
Иек	Подбородок
Ине	Иголка
Ит	Собака
Иық	Плечо

Кк

Кәрі	Старый
Кәсіпкер	Предприниматель
Кез	Пора
Кездескенше!	До встречи!
Кездесу	Встречаться
Кезек	Очередь
Кейде	Иногда
Кейін	После
Кекіл	Челка
Келбет	Внешность

Келесі	Следующий
Келу	Приходить
Келін	Невестка
Келісу	Соглашаться, договариваться
Кеме	Корабль
Кемпірқосақ	Радуга
Кеңсе тауарлары	Канцелярские товары
Кең	Широкий
Кеңес алу	Брать совет
Кеңес беру	Давать совет
Кеңсе	Канцелярия
Кептеліс	Пробка
Керек	Нужно
Керемет	Отлично
Керісінше	Наоборот
Кесе	Чашка
Кесте	Таблица
Кесу	Резать
Кетті	Употребляется при указании времени
Кету	Уходить
Кеш	Вечер, поздно
Кеше	Вчера
Кешегі	Вчерашний
Кешке	Вечером
Кешкі ас	Ужин
Кешігіп келу	Опоздать
Кешіру	Простить
Киім	Одежда
Киіп көру	Примерять
Кию	Надевать, одевать
Коньки тебу	Кататься на коньках
Көбейту	Умножать, увеличивать
Көз	Глаза

Көзілдірік	Очки
Көйлек	Платье
Көк	Синий
Көкөніс	Овощь
Көктем	Весна
Көктемгі	Весенний
Көл	Озеро
Көлік	Транспорт
Көмек	Помощь
Көмектесу	Помогать
Көңілді	Веселый, радостный
Көңіл күйіңіз қалай?	Как настроение?
Көңілсіз	Невеселый, грустный
Көп	Много
Көптеген	Многие
Көпір	Мост
Көрме	Выставка
Көрпе	Одеяло
Көрсету	Показывать
Көру	Смотреть, видеть
Көрші	Сосед
Көрікті	Красивый
Көрініс	Вид
Көше	Улица
Көшіп келу	Переехать
Көшірме	Копия, копировать; ксерить
Күз	Осень
Күзгі	Осенний
Күйеу бала	Зять (по отношению к старшим по возрасту родственникам жены)
Күйеу	Муж
Күлу	Смеяться
Күн	День

Күн күркіреу	Греметь (о громае)
Күн сайын	Каждый день
Күндіз	Днем
Күннен қорғау	Защита от солнца
Күнтізбе	Календарь
Күрес	Борьба
Күте тұрыңыз	Подождите
Күтім жасау	Ухаживать
Күшею	Усиливаться, усиление
Күшті	Сильный
Кілем	Ковер
Кілт	Ключ
Кім?	Кто?
Кірпік	Ресницы
Кіру	Заходить
Кіруге бола ма?	Можно войти?
Кісі	Человек
Кітап	Книга
Кітапхана	Библиотека
Кішкентай	Маленький

Ққ

Қабат	Этаж
Қабылдау	Принимать
Қазан	Октябрь
Қазір	Сейчас
Қай жақтан боласыз?	Откуда будете?
Қай жеріңіз ауырады?	Где у вас болит?
Қай?	Какой?
Қайда?	Куда?
Қайдан?	Откуда?
Қайтадан	Снова
Қайталау	Повторять

Қайтару	Возвращать
Қайтыс болу	Умереть
Қайту	Возвращаться
Қайырлы кеш!	Добрый вечер!
Қайырлы күн!	Добрый день!
Қайырлы таң!	Доброе утро!
Қайырлы түн!	Доброй ночи!
Қал	Родинка
Қала	Город
Қалай?	Как?
Қалайсыз?	Как дела?
Қалам	Ручка
Қалау	Желание, желать
Қалды	Употребляется при указании времени
Қалдыру	Оставить
Қалу	Оставаться
Қалың	Толстый
Қандай көмек көрсете аламын?	Чем я могу помочь?
Қандай?	Какой?
Қант	Сахар
Қанша беруім керек?	Сколько я должна?
Қанша тұрады?	Сколько стоит?
Қанша?	Сколько?
Қаңтар	Январь
Қар	Снег
Қар жауып тұр	Снег идет
Қара	Черный
Қарағанда	Чем
Қаражат	Средства; деньги, капитал, финансы
Қаралу	Проходить медосмотр
Қарама-қарсы	Напротив
Қарапайым	Обычный, простой
Қараңғы	Темно
Қара торы	Смуглый

Қарау	Смотреть
Қараша	Ноябрь
Қаржы	Финансы
Қарны ашу	Быть голодным, проголодаться
Қарсы	Противоположный
Қарсы алу	Встречать
Қарындас	Младшая сестра (по отношению к брату)
Қарындаш	Карандаш
Қас	Брови
Қасық	Ложка
Қасында	Рядом
Қате	Ошибка
Қателесу	Ошибаться
Қатты	Твердый
Қатысу	Участвовать, принимать участие
Қатысушы	Участник
Қауіпсіздік	Безопасность
Қауіпті	Опасный (опасно)
Қашан?	Когда?
Қиылыс	Пересечение
Қиын	Трудно, трудный
Қию	Резать, стричь
Қияр	Огурец
Қоғам	Общество
Қозғалу	Двигаться
Қозғалыс	Движение
Қой	Баран
Қоқыс	Мусор
Қол	Рука
Қол қою	Подписывать
Қор	Фонд, запас
Қолайлы	Благоприятный
Қолайсыз	Неблагоприятный
Қолдану	Пользоваться

Қолданушы	Пользователь
Қолдау	Поддержка, поддерживать
Қолжетімді	Доступный
Қолөнер	Рукоделие
Қолтаңба	Автограф
Қолшатыр	Зонт
Қолың бос па?	Ты свободен?
Қонақ	Гость
Қонақүй	Гостиница
Қону	Приземляться; ночевать
Қоңыр	Коричневый
Қорғау	Защищать
Қоркак	Трус, трусливый
Қорку	Бояться
Қосу	Добавлять, плюс
Қош келдіңіз!	Добро пожаловать!
Қою	Ставить
Қуану	Радоваться
Қуаныш	Радость
Құжат	Документ
Құлақ	Ухо
Құмырска	Муравей
Құрам	Состав
Құрастыру	Составлять, собирать
Құрау	Составлять
Құрғақ	Сухой
Құрметті	Уважаемый
Құс	Птица
Құтты болсын!	Поздравляю!
Құттықтағаныңыз үшін рақмет!	Спасибо за поздравление!
Құттықтаймын!	Поздравляю!
Құю	Наливать; поливать
Қыз	Девушка, дочь
Қызанақ	Помидор

Қыздырыну	Согреться
Қызмет	Деятельность
Қызмет көрсету	Обслуживать
Қызу	Температура
Қызық	Интересно, интересный
Қызыл	Красный
Қымбат	Дорого, дорогой
Қымбатты	Дорогой
Қыр мұрын	Прямой нос
Қыркүйек	Сентябрь
Қырық	Сорок
Қыс	Зима
Қысқа	Короткий
Қысқарту	Укорачивать
Қысқасы	Короче
Қысқы	Зимний
Қысу	Жать, сжимать

Лл

Лақтыру	Кидать, бросать
Лас	Грязный
Ластау	Загрязнять
Лауазым	Должность

Мм

Маған	Мне
Мағына	Значение
Май	Масло
Майлы	Жирный
Мақала	Статья
Максатқа жету	Достичь цели
Маман	Специалист
Мамандық	Профессия, специальность

Мамыр	Май
Маңдай	Лоб
Маңызды	Важно, важный
Маса	Комар
Маусым	Июнь
Махаббат	Любовь
Мәдениет	Культура
Мәлімет	Данные, сведения
Мемлекет	Государство
Мәнерлеп сырғанау	Фигурное катание
Мәссаған	Вот тебе на
Медициналық	Медицинский
Анықтама	Справка
Мезгіл	Период, пора, сезон
Мейрамхана	Ресторан
Мейрамыңмен!	С праздником!
Мейірбике	Медсестра
Мейірімді	Добрый
Мекеме	Учреждение
Мекенжай	Адрес
Мектеп	Школа
Мемлекеттік қызмет	Государственная служба
Мен	Я
Менде бәрі жақсы	У меня все хорошо
Менің	Мой
Менің ойымша	По моему мнению
Мең	Родинка
Мерейтой	Юбилей
Мереке	Праздник
Мерекелік	Праздничный
Мерекеңізбен құттықтаймын!	Поздравляю с праздником!
Мерекеңізбен!	С праздником!
Мойын	Шея
Мөр	Печать

Аспап	Инструмент
Мұғалім	Учитель, преподаватель
Мұзайдын	Каток
Мұражай	Музей
Мұртты	Усатый
Мұрын	Нос
Мұхит	Океан
Мүлде	Вообще
Мүмкін	Возможно, может быть
Мынау	Это, эта, этот
Мында	Здесь
Мың	Тысяча
Мысық	Кошка
Міндетті түрде	Обязательно
Міне, алыңыз	Вот, возьмите
Мінез	Характер

Нн

Нағашы	Родственник по линии матери
Найзағай	Молния, гроза
Нан	Хлеб
Наурыз	Март
Нашар	Плохой, слабый
Не болып қалды?	Что случилось?
Не қалайсыз?	Что желаете?
Не?	Что?
Неге?	Почему? Зачем?
Неліктен?	Почему? Отчего?
Немере	Внук, внучка (по отцовской линии)
Немесе	Или, либо
Неше?	Сколько?
Нешеде аяқталады?	Во сколько заканчивается?
Нешеде басталады?	Во сколько начинается?

Нешінші?	Который?
Нұсқа	Вариант, версия
Оо	
Облыс	Область
Оған	Ему
Одан	У него
Ой	Мысль
Ойлап табу	Придумывать
Ойлау	Думать
Ойнау	Играть
Ойын	Игра
Ойын-сауық орталығы	Развлекательный центр
Ойыншы	Игрок
Оқасы жоқ	Не за что
Оқу	Читать, учиться
Оқулық	Учебник
Оқушы	Ученик
Оқырман	Читатель
Оқытушы	Преподаватель
Ол	Он, она
Олардың	Их
Он	Десять
Онда	Там, туда; тогда, в таком случае
Онша емес	Не очень
Оны	Его, ее
Оның	Его, ее
Оң	Правый
Оңай	Легко, легкий, несложно
Оңтүстік	Юг, южный
Оралу	Вернуться
Орман	Лес
Орналасу	Располагаться

Орталық	Центр
Ортасында	В середине
Орын алу	Занимать место
Орындау	Выполнять, исполнять
Орындық	Стул
Осы	Эта, это, этот
Осы жолы	На этот раз
Осында	Здесь
Отбасы	Семья
Отбасы мүшелері	Члены семьи
Отбасылы	Семейный
Дәстүр	Традиция
Отбасылық жағдай	Семейное положение
Отыз	Тридцать
Отыру	Сидеть
Отырғызу	Сажать; посадка

Өө

Өзгеру	Меняться
Өзен	Река
Өзі	Сам, сама
Өзіңіз	Сами
Өйткені	Потому что
Өкінішке қарай	К сожалению
Өкінішті	Жаль, жалко
Өлшем	Размер
Өлшеу	Мерить
Өмір	Жизнь
Өмір сүру	Жить; обитать
Өмірбаян	Автобиография
Өмірлік ұстаным	Жизненный принцип
Өнер	Искусство
Өнім	Продукция

Өрік	Абрикос
Өсу	Раста, вырастать
Өсімдік	Растение
Өте	Очень
Өте ризамын	Очень доволен
Өткен	Прошлый
Өткізу	Проводить, пропускать
Өту	Проходить
Өтініш	Заявление, просьба
Өтіну	Просить

Пп

Пайда болу	Возникнуть, образоваться
Пайдалану	Использовать
Пайдалы	Полезный
Пайдасыз	Бесполезный
Пайыз	Процент
Парақша	Листок, страничка
Пәтер	Квартира
Пияз	Лук
Пұшық мұрын	Курносый
Пысық	Шустрый, деловитый
Пышак	Нож

Рр

Рақмет	Спасибо
Рас	Правда
Расында	На самом деле
Рәсім	Церемония
Ренжу	Обижаться
Ресми	Официальный
Рет	Раз
Риза болу	Быть довольным

Рұқсат	Разрешение
Рұқсат ету	Позволять, разрешать
Сс	
Сабак	Урок
Сабырлы	Спокойный
Саған	Тебе
Сағат	Часы, время
Сағыз шайнау	Жевать жвачку
Сағыну	Скучать
Сайын	Каждый
Сақал	Борода
Сақталу	Храниться
Сақтау	Хранить, беречь; соблюдать
Сала	Отрасль, сфера
Салқын	Холодно, прохладно
Салқындатып ішіңіз	Пейте охлажденным
Салу	Строить; ложить
Сан	Число
Санау	Считать
Сапа	Качество
Сапалы	Качественный
Сапар	Поездка, путь; путешествие
Сараң	Скупой, жадный
Сарғаю	Желтеть
Сарқырама	Водопад
Сары	Желтый
Сату	Продавать
Сатушы	Продавец
Сатып алу	Покупать
Сатып алушы	Покупатель
Сау	Здоровый; здоров
Сау бол!	До свидания!

Сауда	Торговля
Сауда орталығы	Торговый центр
Саудагер	Торговец
Саусак	Палец
Сауығу	Выздоровливать
Саябак	Парк
Саяхат	Путешествие
Саяхаттау	Путешествовать
Сәбіз	Морковь
Сәйкес	В соответствии с, соответствующий
Сәл	Чуть-чуть, немножко
Сәлем!	Привет!
Сәлемет пе!	Здравствуй!
Сәлеметсіз бе!	Здравствуйте!
Сән	Мода
Сәнді	Модный
Сәрсенбі	Среда
Сәттілік	Удача
Сәуір	Апрель
Себебі	Потому что
Сегіз	Восемь
Сейсенбі	Вторник
Сексен	Восемьдесят
Сен	Ты
Сенбі	Суббота
Сендердің	Ваш, ваше
Сену	Верить
Сенімді	Надежный, уверенный
Сенің	Твой, твоя, твои
Сепкіл	Веснушка
Серуендеу	Гулять, прогуливаться
Сипаттау	Описывать
Сирек	Редко
Сиыр	Корова

Сияқты	Будто, кажется, как
Содан кейін	Потом
Сол	Левый; тот, та, то
Солтүстік	Север, северный
Сонда	Тогда
Сондықтан	Поэтому
Сонша	Столько, настолько
Сонымен қатар	А также; кроме того
Соның ішінде	В том числе
Соңғы	Последний
Сопак	Овальный
Сосын	Потом, затем
Сөз	Слово
Сөздік	Словарь
Сөйлесу	Разговаривать, общаться
Сөйлеу	Говорить
Сөндіру	Выключать, тушить
Кешен	Комплекс
Спортпен шұғылдану	Заниматься спортом
Спорттық	Спортивный
Су	Вода
Сурет	Рисунок, картина, фото
Суретке түсіру	Фотографировать
Суретші	Художник
Сусын	Напиток
Суық	Холод, холодно
Суық тию	Простудиться
Сұйық	Жидкий
Сұлу	Красивый
Сұлулық салоны	Салон красоты
Сұңғақ	Стройный
Сұрақ	Вопрос
Сұрау	Спрашивать
Сұхбаттасу	Собеседование

Сүйікті	Любимый
Сүт	Молоко
Сыйлау	Дарить
Сыйлық	Подарок
Сымбатты	Стройный
Сынып	Класс
Сыныптас	Одноклассник
Сырт киім	Верхняя одежда
Сырты	Внешняя сторона; снаружи
Сыртында	Снаружи
Сіз	Вы
Сіз қай күні (ай, жыл) тудыңыз?	Когда вы родились?
Сізге де соны тілеймін!	И вам того же желаю!
Сіздердің	Ваш, ваше
Сізді көргеніме қуаныштымын!	Рад вас видеть!
Сіздің	Ваш, ваше
Сіздің ұлтыңыз кім?	Какой вы национальности?
Сіңлі	Младшая сестра (по отношению к сестре)

Т

Табиғат	Природа
Табылған ақыл	Отличная идея
Табыс	Доход, заработок
Табу	Находить, обнаруживать
Тағу	Надевать, нацеплять
Тағы	Еще
Тағы келіңіз	Приходите еще
Таза	Чистый
Тазалық	Чистота
Тазарту	Чистить, убирать
Такта	Доска
Тамақ	Еда; горло
Тамақтану	Есть

Тамаша!	Прекрасно!
Тамыз	Август
Танымал	Известный
Таныс	Знакомый, знакомо
Танысқаныма қуаныштымын!	Рад знакомству!
Танысу	Знакомиться
Танысып қойыңыз	Знакомьтесь
Таң	Утро
Таңғалу	Удивляться
Таңғы	Утрений
Таңғы ас	Завтрак
Таңдау	Выбирать
Таңертеннен кешке дейін	С утра до вечера
Таңертең	Утро, утром
Тапсырма	Задание
Тапсыру	Сдавать; поручать
Тапсырыс	Заказ
Тапсырыс беру	Заказывать
Тар	Тесный, узкий
Тарақ	Расческа
Тарау	Расчесывать; расходиться
Тарих	История
Тастау	Бросать
Тату	Дружный, мирный
Тау	Гора
Таулы	Горный
Тәжірибелі	Опытный
Тәрбиелеу	Воспитывать
Тәрбиеші	Воспитатель
Тәртіп	Дисциплина, правило
Тәтті	Вкусный
Тәуелсіздік күні	День независимости
Тәулік	Сутки
Тек	Фамилия

Тегін	Бесплатно, бесплатный
Тегіс	Ровный, гладкий
Тез	Быстро
Тез сауығып кетіңіз!	Скорейшего выздоровления!
Тек қана	Только
Тексеру	Проверять
Телеарна	Телеканал
Темекі шегу	Куриль, курение
Теміржол вокзалы	Железнодорожный вокзал
Тең	Равный, равно
Теңіз	Море
Жаға	Берег; воротник
Терезе	Окно
Тері	Кожа, шкура
Тоғыз	Девять
Тойлау	Празднование, праздновать
Тоқсан	Девяносто
Тоқтату	Останавливать, прекращать
Тоқтау	Останавливаться
Толу	Исполняться; полнеть
Толық	Полный
Толықтыру	Дополнять
Томпақ	Пухлый
Тоңазытқыш	Холодильник
Төлеу	Платить, оплачивать
Төлқұжат	Паспорт
Төмен	Вниз, низ
Төрт	Четыре
Төртеу	Четыре, четверо
Төсек-орын	Постель
Туған	Родной
Туған жер	Родина
Туған жыл	Год рождения
Туған күн	День рождения

Туған күніңізбен!	С днем рождения!
Тура	Прямо
Туралы	О, про
Туу	Родить, рождаться; появляться
Туынды	Произведение
Туыс	Родня, родственник
Туысқан	Родня, родственник
Тұз	Соль
Тұманды	Туманный
Тұмау	Грипп
Тұңғыш	Первый
Тұру	Стоять
Тұрғылықты жері	Место жительства
Тұрмыс құрмаған	Незамужем
Тұрмыс құру	Выходить замуж
Тұрмыста	Замужем
Тұрмыстық заттар	Бытовые предметы
Түзу	Прямой
Түйе	Верблюд
Түйіндеме	Резюме
Түн	Ночь
Түр	Вид
Түрлі түсті	Цветной
Түс	Цвет; сон
Түсу	Спускаться, слезать; поступать, падать
Түске дейін	До обеда
Түскі ас	Обед
Түстен кейін	После обеда
Түсіну	Понимать
Түсіру	Снимать (фото, фильм); выгружать
Тыйым	Запрет
Тым	Слишком
Тыныш	Тихо
Тыныштық	Тишина

Тыңдау	Слушать
Тігінші	Портной, портниха, швея
Тігу	Шить; пошив
Тізім	Список
Тіл	Язык
Тілегіңіз үшін рақмет!	Спасибо за пожелания!
Тілек	Пожелание
Тілеу	Желать
Тіркелу	Зарегистрироваться
Тіркеу	Регистрация
Тіс	Зуб

Уу

Уайымдау	Переживать, беспокоиться
Уақыт	Время
Уәде	Обещание

Ұұ

Ұжым	Коллектив
Ұзақ ғұмыр	Долгих лет жизни
Ұзақ уақыт	Долгое время
Ұзын	Длинный
Ұйқыдан тұру	Просыпаться
Ұйықтап қалу	Проспать
Ұйықтау	Спать
Ұйытқу	Порыв
Ұқсау	Быть похожим
Ұл	Сын, мальчик
Ұлт	Нация, национальность
Ұлы	Великий
Ұмыту	Забывать
Ұнау	Нравиться

Ұрысу	Ругаться, ссориться
Ұстау	Держать, хватать
Ұсыныс	Предложение
Ұшақ	Самолет
Ұшу	Летать; лететь
Ұялу	Стесняться, стыдиться

Үү

Үздік	Лучший, с отличием
Үй	Дом
Үйленбеген	Неженатый
Үйленген	Женатый
Үйлену	Жениться
Үйлену тойы	Свадьба
Үйрену	Научиться
Үлкен	Большой
Үнемі	Всегда, постоянно
Үстінде	Наверху
Үш	Три
Үшеу	Три, трое
Үшін	Ради, для

Хх

Хабарласу	Сообщать, звонить
Халық	Народ
Халықаралық	Международный
Халықаралық әйелдер күні	Международный женский день
Халіңіз қалай?	Как дела?
Хат	Письмо
Хатшы	Секретарь
Химиялық тазалау	Химчистка

Шш

Шағу	Щелкать; кусать
Шағын	Небольшой
Шақырғаныңыз үшін рақмет!	Спасибо за приглашение!
Шақыру	Приглашать
Шақырым	Километр
Шалбар	Брюки, штаны
Шамамен	Примерно
Шамасында	Около, приблизительно
Шанышқы	Вилка
Шаңғы тебу	Кататься на лыжах
Шаңсорғыш	Пылесос
Шаршау	Уставать
Шаш	Волосы
Шаштараз	Парикмахерская
Шебер	Мастер
Шемішке	Семечки
Шетел	Заграница
Шетінде	Край (чего-либо)
Шешу	Снимать, решать, разгадывать
Шие	Вишня
Шомылу	Купаться
Шөбере	Правнук/правнучка
Шуақты	Солнечный
Шулы	Шумный
Шығармашылық	Творчество, творческий
Шығармашылық табыс	Творческий успех
Шығу	Выходить, выезжать
Шығуға бола ма?	Можно выйти?
Шығыс	Восток, восточный
Шын жүректен	От чистого сердца

Шынымды айтсам	Если честно, честно сказать...
Шырша	Ель
Шілде	Июль
Ыы	
Ыдыс	Посуда
Ылғалдандыру	Увлажнять
Ыңғайлы	Удобный
Ыңғайсыздану	Чувствовать неловкость
Ыстық	Жарко, горячий
Іі	
Ізгі тілекпен	С наилучшими пожеланиями
Іздеу	Искать; поиск
Ілу	Вешать
Іні	Младший брат
Іс	Дело
Іссапар	Командировка
Істеу	Делать
Ішу	Пить
Іші	Внутри
Ішінде	В, внутри

МАЗМҰНЫ

Андату	3
I сабақ. Тіл үйрену де өнер	5
II сабақ. Әлеуметтік желілер	13
III сабақ. Білім	21
IV сабақ. Спорт	31
V сабақ. Есте сақтаңыз	41
VI сабақ. Өнер	49
VII сабақ. Жұмыс	59
VIII сабақ. Әлем қызықтары	67
IX сабақ. Сәтті сапар	77
X сабақ. Сандар сөйлейді	85
XI сабақ. Отбасы	93
XII сабақ. Қоғамдық орындар	103
XIII сабақ. Саяхат	111
XIV сабақ. Көңіл күйіңіз қалай?	121
Қорытынды сабақ	131
Сөздік	135

ҚАЗАҚ СӨЗІ

1200 сөз

Е.Тілешов, Л.Есбосынова, М.Дәрменова, Е.Шынатай, Д.Оспанова

Редактор
М.Шіменбаева

Тех. редактор
С.Баубекова

Корректор
М.Бақытқызы

ISBN 978-601-7504-34-2

Терілуге берілген күні 05.10.2017.
Басуға қол қойылған күні 11.10.2017.
Пішімі 70x100 $\frac{1}{16}$. Шартты баспа табағы 14,3.
Таралымы 1000 дана.